

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ERKEN YAŞ GİTAR EĞİTİMİYLE İLGİLİ BASILI ÖĞRETİM
MATERYALLERİNDEN BAZILARININ KARŞILAŞTIRMALI
ANALİZİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Işıl KALAYCIOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Ali ERİM

BOLU, ŞUBAT-2016

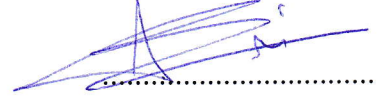
YÜKSEL LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Işıl Kalaycıoğlu tarafından hazırlanan “Erken Yaş Gitar Eğitimiyle İlgili Basılı Öğretim Materyallerinden Bazılarının Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı çalışma, jüri tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. 03/02/2016

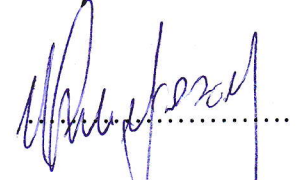
Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

İmza

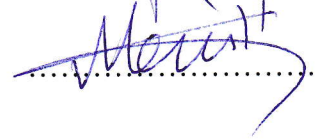
Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Ali ERİM

Üye : Prof. Dr. Safa YEPREM

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meriç TUNCEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Doç. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Erken Yaş Gitar Eğitimiyle İlgili Basılı Öğretim Materyallerinden Bazılarının Karşılaştırmalı Analizi başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim./...../2016

Işıl Kalaycıoğlu

TEŞEKKÜR

Daima bana destek olan ve beni yüreklendiren Doç. Dr. Ali ERİM'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bana olan inançlarını hiç kaybetmeyen ve hep arkamda olduklarını bildiğim aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
RESİMLER DİZİNİ.....	xi
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xiii
 I. BÖLÜM	 1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem.....	6
1.2. Alt Problemler.....	7
1.3. Araştırmanın Amacı.....	7
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Varsayımlar.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar.....	8
1.8. Kısaltmalar.....	10

II. BÖLÜM.....	11
2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür.....	11
2.1. Eğitim.....	11
2.2. Öğretim.....	11
2.3. Gelişim.....	12
2.3.1. Büyüme.....	14
2.3.2. Olgunlaşma.....	14
2.3.3. Öğrenme.....	15
2.3.4. Hazırbulunuşluk.....	16
2.3.5. Kritik Dönem.....	16
2.4. Gelişim Alanları.....	17
2.4.1. Okul Döneminde (6-12 yaş) Fiziksel ve Devinsel (psiko-motor) Gelişim..	17
2.4.2. Bilişsel Gelişim.....	18
2.4.3. Okul Döneminde (6-12 yaş) Sosyal (toplumsal) Gelişim.....	19
2.4.4. Okul Döneminde (6-12 yaş) Ahlaki Gelişim.....	20
2.4.5. Okul Döneminde (6-12 yaş) Duygusal Gelişim.....	20
2.4.6. Okul Döneminde (6-12 yaş) Kişilik Gelişimi.....	21
2.5. Çocukların Müziksel Gelişimi.....	21
2.5.1. Çocukların Müziksel Gelişiminde Kritik Dönem.....	24
2.6. Çocuklarda Müzik Eğitiminin Önemi ve Yararları.....	24
2.7. Çocuklarda Çalgı Eğitiminin Önemi ve Yararları.....	26
2.8. Çocukların Gitar Eğitimi.....	27

2.9. İlgili Literatür.....	29
III. BÖLÜM.....	33
3. Yöntem.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Evren.....	34
3.3. Örneklem.....	34
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	34
IV. BÖLÜM.....	36
4. Bulgular ve Yorumlar.....	36
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	36
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	52
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	57
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	62
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Öneriler.....	64
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	67
4.9.1. Alıştırma ve parçaların melodik yapıları.....	67

4.9.2. Alıştırma ve parçaların ritmik yapıları.....	68
V. BÖLÜM.....	71
5. Sonuçlar ve Öneriler.....	71
KAYNAKÇA.....	76

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.4.2. Piaget'in Somut ve Soyut İşlemler Dönemi.....	19
Tablo 4.1.1. Kitapların Fiziksel Özellikleri.....	36
Tablo 4.2.1. Açıklamalar.....	39
Tablo 4.2.2. Önbilgiler.....	42
Tablo 4.3.1. Görsel İmge Tipleri.....	45
Tablo 4.4.1. Kitaplardaki Konular.....	52
Tablo 4.5.1. A Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	57
Tablo 4.5.2. B Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	57
Tablo 4.5.3. C Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	58
Tablo 4.5.4. D Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	58
Tablo 4.5.5. E Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	59
Tablo 4.5.6. F Kitabında Konulara Yönelik Açıklamalar.....	60
Tablo 4.5.7. Kitaplarda Konulara Yönelik Açıklama Oranları.....	61
Tablo 4.6.1. Alıştırımların Temel Teknik Beceriler, Nota Öğretimi ve Nota Yazım Çalışmalarına Dağılımı.....	62
Tablo 4.6.2. Alıştırımların Temel Teknik Beceriler, Nota Öğretimi ve Nota Yazım Çalışmalarına Oranı.....	63
Tablo 4.7.1. Parçaların Müzik Türlerine Göre Dağılımı.....	64
Tablo 4.8.1. Alıştırma ve Parçaların Oranı.....	66

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.9.2.1. B Kitabında Kullanılan Ritmik Yapılar.....	68
---	----

RESİMLER DİZİNİ

Resim 4.3.1. B kitabındaki Üst Boşlukları Dolduran Görsel Öğeler.....	46
Resim 4.3.2. B Kitabındaki Alt Boşlukları Dolduran Görsel Öğeler.....	46
Resim 4.3.3. B Kitabındaki Sol El Tutuşu.....	47

ÖZET

ERKEN YAŞ GİTAR EĞİTİMİYLE İLGİLİ BASILI ÖĞRETİM MATERYALLERİNDEN BAZILARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Kalaycıoğlu, Işıl

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ali ERİM

Şubat, 2016-xiii+80 Sayfa

Erken yaş gitar eğitimi ile ilgili basılı öğretim materyallerinin karşılaştırmalı analizlerinin yapılması ve elde edilen bulgular doğrultusunda kitap yazarlarına ve gitar eğitmenlerine katkı sağlanması bu araştırmanın temel amacıdır.

Araştırmada incelenecek kitaplara literatür taraması sonucunda ulaşılmıştır. Ulaşılabilen kitaplardan oluşturulan örneklemi, üçü yerli üçü yabancı olmak üzere altı gitar eğitimi kitabı oluşturmaktadır. Bu kitaplar fiziksel özellikler, ön bilgi ve açıklamalar, görsel öğeler ve içerik (alıştırma-parça, teorik ve teknik öğeler) yönünden incenmiş; elde edilen sonuçlar sıklık ve yüzde tabloları şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma sonucunda, kategorisel olarak çözümlenen erken yaş gitar eğitimi kitaplarının fiziksel özellikler, ön bilgi ve açıklamalar, görsel öğeler ve içerik (alıştırma-parça, teorik ve teknik öğeler) açısından ölçünlü (standart) bir görünüm sergilememelerine karşın; genel bir çerçevede bakıldığında bu kitapların fiziksel ve içeriksel yapılarının 6-9 yaş aralığındaki çocukların gelişim özelliklerine ve müzik eğitimin temel ilkelerine uygun olduğu belirlenmiştir. Ancak inceleme ölçütleri bakımından tüm yönleriyle erken yaş gitar eğitimine uygun bir kitabın da bulunmadığı görülmüştür. Araştırmada, elde edilen bu sonuçlar dikkate alınarak erken yaş gitar eğitimine yönelik kitaplarda bulunması gereken özelliklerle ilgili önerilere ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Erken Yaş Gitar Eğitimi, Gitar Eğitimi Kitapları

ABSTRACT**COMPARATIVE ANALYSIS OF SET OF PRINTED MATERIALS ON
ADOLESCENT GUITAR TRAINING**

Kalaycıoğlu, Işıl

Master Thesis

Department of Music Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ali ERİM

February, 2016-xiii+80 Page

The main purpose of this thesis is to compile a comparative analysis of a selected set of printed materials on adolescent guitar training and thereby contribute to method authors and guitar trainers with the findings of the research.

The method books that are included in this research has been chosen after a thorough review of existing literature on the subject matter. Sampling for the research was based on six guitar instruction books, which consisted of three domestic and three international samples. Those books were reviewed with respect to respective physical attributes, preface and descriptions, visual aids, content (exercise-song, theoretical and technical elements); results of review were demonstrated by means of frequency and percentile tables.

The method books included in this research have been categorically classified. Even though the results do not explicitly indicate a standardized approach in physical attributes, preface and descriptions, visual aids, content (exercise-song, theoretical and technical elements), when we consider physical attributes and contents of the books they demonstrate common traits in fulfilling basic principles of musical training and development particularities for kids in ages between 6-9. However, none of the books was appropriate for adolescent guitar training with respect to our research metrics. As a consequence of aforementioned results, we conclude our thesis with a comprehensive a list of guidelines for method books for adolescent guitar training.

Keywords: Adolescent Guitar Training, Guitar Method Books.

I. BÖLÜM

1. Giriş

Müzik, insan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. İnsan, doğumundan ölümüne kadar evde, işte, okulda, sokakta, her yerde müzikle iç içedir. “Birey olarak insan, bebeklik döneminde ninnilerle; erken çocukluk döneminde sayışma, tekerleme, müzikli masal ve oyunlarla; geç çocukluk ve gençlik dönemlerinde türkü, şarkı, marş ve başka çeşitli müziklerle yoğrulur, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde de yaşamının önemli bir bölümünü müzikle doldurur, müzikle geçirir” (Uçan, 2005, 12).

Müzik çocuğun hayatına oldukça küçük yaşlarda girer. Çünkü müzik, çocuğun eğitiminde kullanılmaya yatkın olan ve onun duygularına hitap eden bir sanat dalıdır. Yavuzer (2001)’e göre “müzik, diğer sanatlara oranla çocuğa daha açıktır. Çünkü bu, kişiliğin enformasyonu ve ahlaksal doyumu gelişimiyle yakından ilgili olan artistik ve estetik doyumu gelişmesini sağlamaktadır” (s. 203).

Müzikle ilgili her türlü bilgi ve becerinin bireylere sistemli ve etkili şekilde kazandırılması müzik eğitimi yoluyla gerçekleşmektedir. Müzik eğitimi, bireylerde bilinçli müzik yaşantıları oluşturmayı amaçlar. “Müzik eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecidir” (Uçan, 2005, 30).

Çocuklarda müzik eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan müzik yeteneği birçok eğitimci tarafından tartışılmaktadır. Müzik yeteneğinin türü, seviyesi ve nasıl bir gelişim gösterdiği, gelişiminde nelerin etkili olduğu merak edilmektedir.

Müzik yeteneğinin çocuklarda doğuştan var olan bir özellik olduğuyla ilgili araştırmalar yapılmıştır. Antropolog John Blacking Güney Afrika’da Venda çocuklarının müzikal doğasını inceledi ve müzik yeteneğinin çocukların vücudunda

ortaya çıkmak ve gelişmek için bekleyen doğal bir yetenek olduğunu gözlemledi (Campbell ve Kassner, 2014).

Müzik yeteneğinin her ne kadar doğuştan geldiği bilinse de erken yaşlarda ve uygun çevre ortamlarında bilinçli müzik yaşantıları sağlanmazsa bu yeteneğin gelişmeyeceği görülmüştür. “Müzik yeteneği doğal ve dış koşullarla beslenen bir üründür. Çevre ile kalıtımın her ikisi de bilinmeyen oranlarda müzik yeteneğine katkı sağlar. Küçüklüğünde müzikle ilgili çevresel etkinlikler içinde olmayan birisi, sahip olduğu müzik yeteneği oranında bir müzik başarısını asla gösteremez” (Göğüş, 1999; akt. Göğüş, 2009, 92). “Kalıtım yoluyla sahip olunan müzik yeteneğinin ortaya çıkması için bireyin bu yeteneğini geliştirici bir ortamda olması gerekmektedir. İyi bir müzik eğitimi almadığı takdirde bu yeteneğin yeterince gelişmesi söz konusu olmayacaktır” (Aydın, 2006, 38).

Bireylerde müzik yeteneği küçük yaşlarda ortaya çıkar ve gelişim özelliklerine göre farklılık gösterir. Uçan (2005)’a göre “çocukların yaklaşık yarısında daha 2-6 yaşları arasında görülmeye başlanan özel müziksel kıvılcımlar, hızlı bir gelişim içinde biçimlenen bireysel müzik yetenekleri olarak ilk en yüksek noktasına onuncu ve onbirinci yaşlarda erişir” (s. 16). Bu nedenle bu yaşlar çocuğun müzik yeteneğinin şekillendirilmesi açısından kritik dönemlerdir.

Okan (1990) çocuklarda müzik yeteneğini üçe ayırmıştır:

a) Algılayıcı müziksel yetenek: Bu yeteneğe sahip olan çocuklar daha çok müzik etkinliklerini izlemekten, müzik dinlemekten hoşlanırlar.

b) Yorumlayıcı müziksel yetenek: Bu yeteneğe sahip çocuklar müzik dinlemekle birlikte müzik yapmayı, yani yazılmış eserleri söyleyerek, çalarak ya da müzik topluluklarını yöneterek seslendirip yorumlamayı daha çok tercih ederler.

c) Yaratıcı müziksel yetenek: Bu yeteneğe sahip çocuklar müzik yaratmayı tercih ederler. Besteci tipleridir.

Araştırmalar müzik eğitiminin çocuklarda bilişsel, duyuşsal ve devinsel becerilerin tümünü geliştirdiğini göstermiştir. Bu araştırmalardan Draper ve Gayle

(1987)'nin 1887 ve 1982 yılları arasında yayımlanmış 108 müzik ders kitabını inceleyerek elde ettiği bulgular şöyledir:

1. Kendini ifade etme becerisini ve yaratıcılık zevkini geliştirir.
2. Estetik duygusunu geliştirir.
3. Motor gelişimi ve ritmik gelişim sağlar.
4. Kültürel mirasın devamını sağlar.
5. Ses ve dil gelişimine katkıda bulunur.
6. Bilişsel gelişime ve soyut düşünmeye katkıda bulunur.
7. Sosyal ve grup becerileri kazandırır (Akt. Miche, 2002, 2).

Müzik eğitiminin dinleme, söyleme, çalma, yaratma gibi alanlarından belki de en önemlisi çalgı çalma eğitimidir. Altınok (1998)'a göre “müzik en doğru şekilde çalgı çalarak öğrenilir” (s. 76). Say (2001), çalgı çalmayı bir müzik enstrümanı ile müzik yapma edimi olarak tanımlamıştır. Etkin bir çalgı çalma becerisi ancak çalgı eğitimiyle kazanılmaktadır.

Türkiye’de çalgı eğitimi mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda (Konservatuvarlar, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalları, Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü ve Sahne Sanatları Bölümü) ve amatör müzik eğitimi veren kurumlarda (Belediye konservatuvarları, müzik dershaneleri, özel okulların ve devlet okullarının eğitsel etkinlikleri) sürdürülmektedir. Ayrıca çalgı eğitimi amatör olarak üniversitelerde seçmeli ders ve öğretmenlerin verdiği özel dersler aracılığıyla da yürütülmektedir.

Çalgı çalma, vücut-zihin koordinasyonu ve üst düzey konsantrasyon gerektirir. Bu sebeple “bir çalgıdaki müziksel performans, müzik yeteneklerinin diğer alanlarından daha üst düzey bir müziksel aktivitedir” (Campbell ve Kasnner, 2014, 9). Çalgı eğitimi birçok alanın gelişimine de katkı sağlar:

“Erken yaşta müzik enstrümanı çalan çocukların IQ oranının daha yüksek olup, beynin bazı bölgelerinin diğer çocuklara göre daha fazla geliştiği, okulda başarı

oranlarının, özellikle matematik ve okuma alanlarında, daha yüksek olduğu saptanmıştır” (Uszler, Gordon ve Smith, 2000; akt. Yener, 2011, 121).

Çalgı çalmak fiziksel hareket gerektirir. Bu sebeple çalgı çalmak, duyu organlarının, büyük ve küçük kasların, dolayısıyla bütün bedenin gelişimine yardımcı olmaktadır (Yıldız, 2002).

Bir çalgıda ilerleyebilmek ve etkin çalgı çalma becerileri kazanabilmek için çalgı eğitime erken yaşta başlamak önemlidir. Miche (2002)’ye göre çocukların sistemli çalgı eğitimi derslerine başlaması için yedi yaş en uygun dönemdir. Ancak dokuz yaşındaki bir çocuk, yedi yaşındaki çocuktan daha hızlı çalgı çalmayı öğrenir. Çünkü dokuz yaşındaki çocuk fiziksel olarak çalgı çalmaya daha uygundur. Ayrıca dokuz yaşındaki çocuğun müzik eğitimi kitaplarındaki bilgileri okuma becerisi, dikkatini yoğunlaştırma ve yüksek motivasyon gücü daha fazla gelişmiştir. Bununla birlikte yedi yaşındaki çocuk beyni daha esnektir ve dokuz yaşından sonra kullanılmayan nöron bağlantıları kapanır. Bu bilgilerden yola çıkarak çalgı eğitime 7-9 yaş arası başlanabileceği, 9 yaşın ise çalgı öğrenmek için kritik bir dönem olduğu söylenebilir.

Telli çalgılar grubunda yer alan gitar, Türkiye’de ve dünyada yaygın olarak kullanılan çalgılar arasındadır. Gitar hem eşlikli hem solo çalınabilmesi, çeşitli müzik türlerinde kullanılabilmesi, taşınması ve elde edinilmesinin kolaylığı nedeniyle oldukça popüler bir çalgı haline gelmiştir. Bireylerin sosyal çevresi ve medya aracılığıyla da giderek yaygınlaşmaktadır. Bu durum gitar eğitimini önemli hale getirmiştir. “Gitar eğitimi temelde çalgıyı tanıma, çalma ve kullanmayı öğrenerek, form bilgileri ışığında, müzik eserlerinde bestecinin isteklerini icra etmek için davranış kazandırma sürecidir” (Kanneci, 2005, 7).

Son dönemlerde gitarın popülerleşmesi gitar eğitime başlama yaşının düşmesini de beraberinde getirmiştir. Ancak çocukların fiziksel gelişimini (küçük kas gelişimi, sağ el-sol el koordinasyonu ve el-göz koordinasyonu) tamamlamamış olmaları erken yaşta gitar eğitimini zorlaştırmaktadır.

Çocukların gitar eğitime başlama yaşlarıyla ilgili eğitimcilerin görüşlerine bakıldığında; Campbell ve Kassner (2014)’e göre “çocuklar, elleri telleri kavrayabilecek

kadar büyüdüğünde gitar çalmaya hazır olurlar. Bu gelişim birçok çocukta dokuz yaş civarında meydana gelir” (s. 229). Elmas (2003)’a göre ise; “gitar fiziki güç isteyen bir çalgı olduğundan, gitar çalmaya başlayabilmek için gerekli fiziki güce erişilmiş olmalıdır. Bu da 12 yaş civarındır. Daha önce başlamak çeşitli zorlanmalara neden olacağından gencin müzikten kopmasına yol açabilir. Bazı durumlarda çok yetenekli ve istekli öğrenci için özel olarak imal edilmiş küçük ebatlı gitar kullanmak koşulu ile yaş sınırı daha geriye indirilebilir” (s. 91).

Türkiye’de gitar eğitimi mesleki eğitim kurumlarında; konservatuvarlarda genel olarak 10 yaşında, güzel sanatlar liselerinde 14 yaşında, üniversitelerde ise 18 yaşında başlamaktadır. Gitar eğitiminin, müzik kursları ve dershaneleri gibi özengen müzik kurumlarında ise ortalama 9-10 yaşlarında başladığı söylenebilir.

Türkiye’de piyano eğitimine okul öncesi dönemde başlanabilirken gitar eğitiminde bu durum nadir olarak görülmektedir. Bu, gitar enstrümanının yapısı ve okul öncesi çocukların gelişim özellikleri ile ilgilidir. Araştırmacıların ve eğitimcilerin, çocukların gelişim özellikleriyle ilgili görüşleri doğrultusunda gitar eğitimine 7-9 yaş arası bir dönemde başlanabileceği; ancak gelişim özelliklerinin uygun olması halinde 6 yaş çocuklarının da gitar eğitimine başlayabileceği söylenebilir. Gitar eğitimine 6-7 yaşlarında başlanması halinde fiziksel zorlanmalardan ötürü çalgı çalma gelişiminin yavaş olacağı açıktır. Ancak bu, gitar eğitimine başlanması için bir engel değildir. Gitar eğitiminde bu dönem, hızlı gelişimin beklenmediği, bilgi becerilerin özümseyerek geliştirildiği bir süreç olmalıdır. Eğitime bu yaşlarda başlanarak istikrarlı bir şekilde devam edildiğinde, çocukların gelişim özelliklerinin farklılaşmasıyla birlikte daha sistemli bir eğitim sürecinin oluşması sağlanabilir. Gitar da teknik ve müzikal anlamda olgunluğa ulaşmak yıllar süren çaba gerektirdiği için gitar eğitimine erken yaşta başlanması büyük önem taşımaktadır.

Çalgı eğitiminde öğretim sürecine yol gösterici basılı öğretim materyalleri denildiğinde akla çalgı eğitimi için yazılmış kitaplar gelmektedir. Çalgı eğitimi kitapları, öğretim kalitesini ve öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyecek niteliklere sahip olmalıdır.

Türkiye’de gitar eğitiminin ilk başladığı dönemlerden bu yana özengen gitar eğitimi ve mesleki gitar eğitiminde kullanılan başlangıç kitaplarının sayısı ve çeşidi çok fazla değildir. Bu kitaplar arasında ilk akla gelenler; Ferdinando Carulli, Matteo Carcassi, Fernando Sor, Mario Rodriguez Arenas, Nicolas Alfonso, John Mills ve Ziya Aydıntan’ın gitar kitaplarıdır (Erim, 2005).

Bugün sosyal-ekonomik olanakların artması ve gitarın popülerleşmesi, gitar eğitime başlama yaşının düşmesini beraberinde getirmiştir. Bu durum erken yaş gitar eğitimi ile ilgili öğretim materyallerini önemli hale getirmiştir. Öğretim sürecine rehberlik eden ve öğretim sürecinde yaygın olarak kullanılan çalgı eğitimi kitapları, öğretim materyalleri arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Çalgı eğitimi için yazılmış iyi bir çocuk kitabı; çocukların duyuşsal, bilişsel ve devinişsel gelişim özelliklerine uygun, teknik anlamda zorluk yaratmayacak düzeyde ve gitarda temel becerileri kazandırmaya yönelik hazırlanmış olmalıdır. Ayrıca kullanılan görsel öğelerin içerikle uyumlu ve çocukları motive edici nitelikte olması beklenir. Bununla birlikte kimi zaman gitar öğretim sürecinde tek kitap yeterli olmamakta, öğrencinin ilgisine, yaşına, fiziksel yapısına ve kitabın beklentileri karşılama durumuna bağlı olarak farklı kitaplara ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye’de erken yaş gitar eğitime yönelik kitapların, sayı ve nitelik yönünden yetersiz olduğu bilinmektedir. Gitarın artan popülerliği ve gitar eğitimi kitaplarının yetersizliği düşünüldüğünde bu alanda yapılacak olan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu bağlamda erken yaş gitar eğitimiyle ilgili basılı öğretim materyallerinden bazılarının incelenmesinin, çalgı eğitimi kitabı hazırlamayı düşünen veya hazırlamakta olan kitap yazarlarına ve çalgı eğitimcilerine farklı bakış açıları kazandırması bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem

Erken yaş gitar eğitimiyle ilgili basılı öğretim materyallerinden bazılarının özellikleri nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. Kitapların fiziksel özellikleri nelerdir?
2. Kitaplardaki açıklamalar ve önbilgiler nelerdir?
3. Kitaplardaki görsel öğeler nelerdir ve nasıl kullanılmıştır?
4. Kitaplarda konular nelerdir ve konular arası bağlantılar nasıldır?
5. Kitaplarda konulara yönelik açıklamalara ne oranda yer verilmiştir?
6. Kitaplardaki alıştırma ve öğretimin temel teknik beceriler, nota öğretimi ve nota yazım çalışmalarına dağılım oranı nasıldır?
7. Kitaplardaki parçaların müzik türlerine göre dağılım oranı nasıldır?
8. Kitaplarda kullanılan etüt ve parçaların dağılım oranı nedir?
9. Kitaplarda kullanılan etüt ve parçalarda melodik ve ritmik yapılar nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmada Türkiye’de ve yurtdışında yayımlanan erken yaş gitar eğitimiyle ilgili basılı öğretim materyallerinden bazılarının karşılaştırmalı analizlerinin yapılması ve elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen önerilerin, yayımlanacak olan gitar eğitimi kitapları için yeni stratejiler oluşturması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çalgı eğitimine küçük yaşlarda başlamanın yanında çalgı eğitiminde kullanılan kitaplar da oldukça önemlidir. Erken yaşlara yönelik gitar eğitimi kitabı sayısının ve niteliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması; çalgı eğitimine ve dolayısıyla müzik eğitimine önemli faydalar sağlayacaktır.

Araştırmada, erken yaş gitar eğitimiyle ilgili öğretim materyallerinden bazılarının karşılaştırmalı analizlerinin yapılmasıyla alana yönelik çalışmalarını

sürdüren kitap yazarlarına ve gitar eğitimcilerine katkılar sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma, erken yaş gitar eğitimi ile ilgili kitapların eksikliğine dikkat çekmesi ve daha nitelikli kitaplar oluşturulmasına kaynaklık etmesi bakımından önemli görülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Araştırma duygusallıktan uzak objektif şekilde yapılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma; Türkiye’de ve yurt dışında yayımlanan altı gitar eğitimi kitabı ile sınırlandırılmıştır. Araştırmadaki birinci alt problemde ifadesi bulunan kitap ebatlarının ölçütü Milli Eğitim Bakanlığı’nın küçük yaş grubuna uygun ölçülendirme sistemi ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Akor: Aynı anda duyulan ya da duyurma işlevinde olan üç ya da daha fazla sesin birleşimi (Say, 2005, 18).

Bare Tekniği: Sol el tekniğidir. Sol el işaret parmağı ile (nadir olarak 3. ve 4. parmaklar ile de olabilir) aynı perde üzerinde birden fazla tele aynı anda basma tekniğidir (Erim, 2005, 9).

Çalgı Eğitimi Kitapları: Çalgı öğretiminde başlangıç aşamasından itibaren kullanılan, kolaydan zora doğru tutarlı bir eğitsel çizgi içeren nota örnekli kitaplar (Say, 2005, 124).

Etüt: Müzik eğitiminde belirli zorlukları yenmek üzere hazırlanan çalışma parçası (Say, 2005, 189).

Kapo (Kelepçe): Gitarın sap kısmına takılarak sesleri incelten bir alettir. Takıldığı perdede telleri sıkıştırır ve seslerin takılan perdeden başlamasını sağlar.

Mesleki Müzik Eğitimi: Müzik alanının bütününü, bir kolunu/dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği (müziksel) davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, 37).

Özengen Müzik Eğitimi: Müziğe ya da müziğin belli bir dalına özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirme için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, 37).

Parça: Batı dillerinde genel olarak bir müzik eserini belirtmek için kullanılan sözcük. Eserin özelliklerini, biçimini, karakterini değil, hangi tür ve biçim ve nitelikte olursa olsun, herhangi bir eseri işaret etmek için kullanılır (Say, 2005, 414).

Pozisyon (konum): Gitar çalmada sol elin gitar sapında bulunduğu yer. Pozisyonun numarası sol el birinci parmağının bulunduğu perdeye göre belirlenmektedir (Erim, 2009, 9).

Ritim: Ritim, sesin özellikleri olan yükseklik, gürlük ve niteliğin ötesinde, belli bir süre içinde yer alan müzikal hareketin bütün yönlerini temsil eder. Ritim müziğin hareketini, dolayısıyla karakterini belirler (Say, 2005, 451).

Tablature (Tab): Evrensel ve tarihi bir nota yazım stilidir. Tablature’de gitar telleri yatay çizgilerle, perde yerleri ise çizgilerin üstüne yerleştirilen rakamlarla ifade edilir.

Tirando: Sağ elin ilgili parmağı ile teli çektikten sonra o parmağın diğer tellere değmeden avuç içine doğru kapandığı sağ el tekniğidir.

Uzatma Bağı: Ad ve sesleri aynı olan notaların bağına uzatma bağı denir. Ad ve sesleri aynı olan iki ya da daha çok nota birbirlerine bağlanabilir, bu durumda hepsinin süresince kesinti verilmeden uzatılır (Çalışır, 2000).

1.8. Kısaltmalar

Bm: Si minör

F: Fa majör

G: Sol majör

Gm: Sol minör

i: İndex (İşaret parmağı).

m: Medius (Orta parmak).

p: Pollex (Baş parmak).

v.b. : Ve benzerleri.

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür

2.1. Eğitim

İnsanın toplumda birey olarak var olabilmesi ve yaşamını sürdürebilmesi için eğitim alması şarttır. Yaşamın tümünü kapsayan bir süreç olan eğitim; çeşitli bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazanılmasını sağlar. Eğitim yoluyla kazanılan davranışlar da günlük yaşantıda kullanılır. Eğitimciler tarafından eğitimin çeşitli tanımları yapılmıştır:

Erden (2011) eğitimi, bireyde kendi yaşantıları yoluyla davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlamıştır. Taşpınar (2007) eğitimi, bireyin yaşam için sahip olması gereken davranışları kazandığı ve bu davranışların oluşumunda kendine özgü nitelikleriyle aktif rol aldığı, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlamıştır. Şişman (2006)'a göre ise “eğitim, insanın olgun, erdem sahibi, mükemmel bir varlık haline gelme/getirilme süreci olarak görülebilir. Eğitimle insanın insani özelliklerinin geliştirilmesi, kısaca insanın daha da insanlaştırılması amaçlanır” (s. 2).

Bireyin yeteneklerinin açığa çıkarılması, kendisi için ve toplum için artı değer üretebilir hale gelmesi, topluma uyum sağlaması, hayata hazırlanması, maddi manevi o güne kadar üretilmiş olana sahip çıkması, bunları geleceğe taşımada sorumluluk yüklenmesi hep eğitim ile olanaklıdır (Türer, 2006).

2.2. Öğretim

Bireyin eğitilmesi öğretim faaliyetleri ile meydana gelmektedir. Öğretim etkinlikleri sayesinde bireyde etkili ve doğru öğrenmeler gerçekleşir. “Okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetlerine öğretim denir. Öğretim sürecinde yapılacak etkinliklerin tümü önceden planlanır ve bu plan çerçevesinde yürütülür. Bu nedenle öğretim profesyonel bir iştir” (Erden, 2011, 19).

Öğretimi etkileyen bazı faktörler vardır. Bunlar bireyin yeterliliği ve eğitim ortamıdır. Bireyin yeterliliği; öğrencinin zeka gelişimi, öğrenme yeteneği, duyguları, olgunluğu gibi özellikleridir. Eğitim ortamı ise; öğretmen, idareciler, hizmetliler ve veliler gibi insan gücü kaynaklardan; okul binası, derslikler, laboratuvar, kitaplık ve oyun alanları gibi insan gücü dışı kaynaklardan oluşmaktadır (Türer, 2006). Öğretim kalitesini ve kalıcılığını arttırmak için öğretmenin öğretim ortamını öğrencilere uygun olarak düzenlemesi gerekir. Bu, öğretmenin öğrenci yeterliliklerini ve öğretim olanaklarını iyi bilmesi ile mümkündür.

Uygun öğretme ortamları oluşturarak öğretim faaliyetlerini yürüten kişi öğretmendir. Öğrencilerin iyi yetişmesi ve topluma faydalı bireyler haline gelebilmesinde öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Taşpınar (2007)’a göre öğretmen, öğrencinin etkili öğrenmesi için eğitim-öğretim ortamını organize eden, öğrencinin başarısını ön plana çıkaran, ona öğrenmeyi, öğrenme yollarını gösteren, rehber, öğrencinin kendine özgü özelliklerinin farkında olan ve bunların ortaya çıkmasına fırsat tanıyan bir kişidir.

Etkili bir eğitim-öğretim yapılabilmesi için bireylerin gelişim özellikleri bilinmelidir. Öğretmen, öğrenme-öğretme faaliyetlerini öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun planlamak durumundadır.

2.3. Gelişim

Gelişim, her bireyde yaşam boyu görülen değişimlerdir. Gelişim sayesinde kişide bedensel, zihinsel ve psikolojik yönden farklılaşmalar meydana gelir. Aydın (2006)’a göre gelişim “döllenmeden ölüme kadar süren yaşam dönemi içinde

organizmada gözlenen düzenli ve sürekli değişikliklerdir. Büyüme, olgunlaşma, öğrenme ve yaşantı sonucu kişide gözlenebilir nitelik ve nicelik boyutundaki değişiklikleri içerir” (s. 32). Slavin (2013) gelişimi yaşam boyu düzenli biçimde gerçekleşen büyüme, değişim ve uyum süreçleri olarak tanımlamıştır. Yavuzer (2001)’e göre ise “gelişim sadece sayısal ölçümlerle açıklanamayan, birçok yapı ve işlevi bütünleştiren karmaşık bir olgudur. Bu bütünleşme nedeniyle gelişimin her evresi, kendinden bir sonraki evreyi doğrudan etkiler. Böylelikle hiyerarşi, bütünleşme ve yapısal bağlantı gelişim evrelerinin temel özellikleri arasındadır” (s. 27).

Araştırmacılar gelişimde kalıtım ve çevrenin çeşitli oranlarda etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Kalıtımın ya da çevrenin gelişim üzerinde tek başına etkili olamayacağını vurgulamışlardır. “İnsan gelişimini belirleyici hususların temelinde kalıtım ve çevre vardır. Gelişim, kalıtım ile çevrenin etkileşimi neticesinde gerçekleşmektedir” (Aydın, 2006, 34). Slavin (2013)’e göre “biyolojik faktörler fiziksel alan gibi gelişimin bazı alanlarında daha etkili olurken, çevresel faktörler ise ahlaki gelişim gibi diğer alanlarda daha fazla rol oynamaktadır” (s. 30).

Gelişim bireyden bireye farklılık gösterebilir. Her çocuğun gelişim düzeyinin ve hızının farklı olmasında çevre ve kalıtımın etkisi vardır. Yavuzer (2001) gelişim süresi içinde tüm çocukların aynı gelişim yolunu izlediğini ancak gelişim hızının bireyden bireye değiştiğini ifade etmiştir. “İnsan gelişiminde bireysel ayrılıkların olması doğal bir durumdur. Her insanın kalıtımla sahip olduğu, genlerinde bulunan özellikleri onu diğer insanlardan farklı kılar. Ayrıca yaşadığı çevre de insanın bireysel özelliklerini belirleyici bir husustur” (Aydın, 2006, 40).

Senemoğlu (2012) gelişimin sürekli olduğunu ve çeşitli aşamalarla gerçekleştiğini; her aşamanın kendinden öncekine dayalı ve kendinden sonrakine hazırlayıcı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gelişim alanlarının birbiriyle etkileşim içinde olduğunu, bir gelişim alanındaki olumlu ya da olumsuz bir özelliğin diğer gelişim alanlarını da aynı yönde etkilediğini ifade etmiştir. “Örneğin, okul takımında oynayan, başarılı bir genç fiziksel ve motor becerisi nedeniyle okulun en gözde öğrencileri arasında olacaktır. Bu durum gencin sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Özgüveni yüksek, olumlu başlangıçlar için girişim potansiyeli olan bir öğrenci olacaktır” (Aydın, 2006, 39).

Gelişimle ilişkili olan birtakım temel kavramlar vardır. Bunlar; büyüme, olgunlaşma, öğrenme, hazır bulunuşluk ve kritik dönemdir.

2.3.1. Büyüme

Büyüme tüm canlıların ortak özelliğidir. Canlıların yaşamına devam edebilmesi için beslenmeye, dolayısıyla da büyümeye ihtiyacı vardır. İnsanlarda büyüme doğum öncesinden başlayarak doğum sonrasında belirli bir döneme kadar devam eder. Aydın (2006)’a göre “Büyüme, bireyin fizik yapısında zamana bağlı olarak meydana gelen nicelik boyutundaki değişikliklerdir. Doğum öncesi dönemde hücre çoğalması ve doğum sonrasında da aylara veya yıllara göre fiziki yapıda meydana gelen değişiklikler büyümenin sonucudur” (s. 32).

Büyümenin her insanda eşit oranda ve eşit hızda gerçekleşmediği görülmektedir. Aynı yaşta olan bazı çocuklar uzun, bazıları ise kısayken; bazı çocuklar kilolu bazıları ise zayıftır. “Büyüme vücudun değişik organlarında değişik hızlarda gerçekleşebilir” (Senemoğlu, 2012, 3).

2.3.2. Olgunlaşma

“Olgunlaşma, vücut organlarının kendilerinden beklenen fonksiyonu yerine getirebilecek düzeye gelmesi için, öğrenme yaşantılarından bağımsız olarak, kalıtımın etkisiyle geçirdiği biyolojik bir değişimdir. Birçok psiko-motor davranışın yapılması olgunlaşmaya bağlıdır” (Senemoğlu, 2012, 3). Binbaşıoğlu (1978)’na göre “olgunlaşma bir sürenin geçmesi sonucunda, bireyin ya da bir organın, fiziksel güç ve kuvvet bakımlarından, yaşama uyumda belli bir durumu karşılayabilecek (başarı ile uyum yapabilecek) bir düzeye erişmesidir. Örneğin, ayak ve bacaklar yürüme için yeterli derecede olgunlaşmamış ise yürüme öğrenilemez” (s. 44-45).

Büyüme ile olgunlaşma arasında sıkı bir ilişki görülür. Büyüme gerçekleşmeden olgunlaşmanın meydana gelmesi beklenemez. Büyüme ve olgunlaşma birbirini tamamlayan ve bütünleyen yapılardır. Örneğin, bir çocuk parmakları yeterince

büyümeden kalem tutma davranışını gösteremez. Bu durum, çocuğun kalemi tutabilecek güce ve kas yapısına henüz ulaşmadığının göstergesidir.

2.3.3. Öğrenme

Yaşamda elde edinilen bilgi, beceri, davranış ve tutumların tümü öğrenme ürünüdür. Öğrenmeler o denli önemlidir ki kişiliği, mesleği ve hayat felsefesini etkileyerek yaşama yön verir. Araştırmacılar öğrenmenin çeşitli tanımlarını yaparak bu konuya ışık tutmuşlardır.

Mayer (2008) öğrenmeyi yaşantıların bir sonucu olarak öğrencinin bilgisinde meydana gelen kalıcı değişiklik olarak tanımlar (Akt. Slavin, 2013). “Son yıllarda hızla gelişen bilişsel öğrenme kuramlarına göre öğrenme, çevreden gelen uyarıcıları algılama, eski bilgilerle ilişki kurarak anlamlı hale getirme ve zihne (belleğe) kodlama süreci olarak tanımlanmaktadır” (Erden, 2011, 17). Taşpınar (2007)’a göre ise “öğrenme, bireyin eğitilmiş bir birey olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan ve yaşamı boyunca bulunduğu her ortamda elde edebileceği bilişsel, duyuşsal ve devinsel davranışların alt yapısını oluşturan kazanımlarıdır” (s. 4).

Kaya (2008) öğrenmenin amacını, çocuğun anne babasından sıyrılıp kendi ayakları üzerinde durabilmesi ve diğer insanlarla yeni ilişkilere girebilmesi olarak ifade etmiştir. Çocuğun doğumdan itibaren bulunmuş olduğu bağımlılıktan kurtulabilmesinin öğrenme ile olanaklı hale geldiğini belirtmiştir.

Öğrenme olmaksızın insanın özünde bulunan potansiyel beceri ve yetenekler, ortaya çıkma fırsatı bulamaz. “İnsan organizmasının var olan gizil güçlerini ve performanslarını geliştirmek için, öğrenmesi gereklidir, dahası zorunludur. Bebek ya da çocuk, doğasından getirdiği türe özgü davranışsal yeteneklerini, gizil güçlerini, başkalarının ona ulaştırdığı öğrenmelerle daha da geliştirir” (Topses, 2009, 25). Örneğin, “parmak kasları büyümüş ve olgunlaşmış olan bir çocuğun piyano çalabilmesi için gerekli çevre koşullarının oluşması gerekmektedir. Öğretme ve öğrenme sürecinin başlaması, piyano çalma becerisinin gelişimi için zorunlu bir durumdur” (Aydın, 2006, 33).

Erden (2011)'e göre öğrenmenin üç temel özelliği vardır:

1. Öğrenme sonucunda mutlaka bir davranış değişikliği meydana gelir. Bu davranış değişikliğinde birey daha önce hiç göstermediği bir davranışı gösterebilir, var olan bir davranışını geliştirebilir ya da öğrendiği yanlış bir davranışı düzeltebilir.
2. Öğrenme yaşantı ürünüdür. Öğrenme bireyin geçirdiği yaşantılar sonucu gerçekleşir.
3. Öğrenme kalıcı izlidir. Öğrenmeden söz edilebilmesi için bireyin gösterdiği davranış değişikliğinin sürekli olması gerekir. Büyüme, olgunlaşma gibi gelişmelerden kaynaklanan ya da içki, ilaç kullanımı sonucu meydana gelen kısa süreli davranış değişiklikleri öğrenme değildir.

2.3.4. Hazırbulunuşluk

“Hazırbulunuşluk yeni bir öğrenme durumunda, bireyin önceden sahip olduğu özelliklerin tümünü kapsar. Bireyin yaşı, gelişimi, olgunluk seviyesi, tutumu, motivasyonu ve sağlık durumu yeni öğrenme ortamında etkili olan unsurlardır” (Aydın, 2006, 33).

Hazırbulunuşluk kavramı, bireyin belirli davranış yeterliliklerini gösterebilmesi için gerekli olan, fizyolojik ve psikolojik donanımları içermektedir. Öğrenme ve öğretme davranışlarının gelişmesi için, organizmanın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel düzeyde belirli yeterlilik ve davranış biçimlerine, performans düzeylerine gelmiş olması neredeyse zorunludur (Topses, 2009).

Hazırbulunuşluk düzeyi öğrenme hızını ve verimliliğini etkileyen unsurlardandır. Hazırbulunuşluk düzeyi iyi olan bir öğrenci öğrenmeye hazırdır ve öğretilenleri daha iyi kavrayıp özümseme gücüne sahiptir.

2.3.5. Kritik dönem

“Kritik dönem; eğitim ortamında bireylerin yaş değişkenine göre belirli becerileri kazanma ve öğrenme konusunda avantajlı olduğu bir dönemdir. Uyarıcıların en güçlü etkiyi yaratacağı dönem olan kritik dönemde, öğrenmenin gerçekleşmesi önemlidir. Kritik dönem atlatıldıktan sonra uyarıcılara maruz kalma, etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesini mümkün kılmaz” (Aydın, 2006, 33).

Senemoğlu (2012) kritik dönemde can alıcı noktanın zamanlama olduğunu, öğrencilere yaşamlarının belirli zamanlarında öğrenme fırsatı sağlanmaması durumunda gelişimin yavaşlayabileceğini ya da tamamen durabileceğini ifade etmiştir.

2.4. Gelişim Alanları

Gelişimi betimlemeyi ve incelemeyi kolaylaştırmak için psikologlar, gelişimi kendi içinde belli özellikler bakımından bütünlük taşıyan ve birbirleriyle de etkileşim içinde bulunan gelişim alanlarına ayırmışlardır (Senemoğlu, 2012). Bu alanlar fiziksel ve devinsel gelişim; bilişsel gelişim; sosyal (toplumsal), ahlaki, duygusal gelişim ve kişilik gelişimidir. Araştırmada gelişim alanlarından yalnızca okul dönemi (6-12 yaş) incelenmiştir.

2.4.1. Okul döneminde (6-12 yaş) fiziksel ve devinsel (psiko-motor) gelişim

Beden gelişimi kişinin boy ve ağırlık, iskelet, kas, sinir, bez (iç salgı bezleri), sindirim, kan ve solunum sistemlerindeki gelişimidir. Devinsel gelişim ise sinir ve kasların -büyüme ve olgunlaşma sonucu- birbiriyle işbirliği yapacak bir duruma gelmesidir (Binbaşoğlu, 1978).

“İlköğretimin ilk yıllarında çocukların büyümesinde gittikçe artan bir yavaşlama olmasına karşın on yaşlarına doğru vücut biyokimyasındaki farklılaşmalara bağlı olarak özellikle kız çocuklarında ani bir boy artışı yanında, ikincil cinsiyet özelliklerinin de belirmeye başladığı görülür” (Bilgin, 2006, 65). “Yaklaşık olarak dokuz yaşına kadar erkekler kızlardan daha uzun ve ağırdır. Ancak on yaşından yaklaşık

on beş yaşına kadar, kızların boy ve ağırlıkları, yaşıtı erkeklerin boy ve ağırlığını geçer” (Senemoğlu, 2012, 26).

İlköğretimin ilk üç yılında yürüme, koşma gibi kaba motor kontrolünü gerektiren becerilerin gerçekleştirilmesinde hiçbir sorun olmamasına karşın, özellikle erkek çocukların ince motor kasların koordinasyonunda sorunları vardır. İlköğretimin ikinci yarısına gelindiğinde ise ince motor kasların kontrolü büyük ölçüde başarılıdır. Buna bağlı olarak çocuklar ayrıntılarla uğraşmayı gerektiren işlerden hoşlanmaya başlarlar. İlköğretim döneminde çocuk bir müzik aleti çalma becerisini kazanmaya uygun devinsel gelişime ulaşır (Bilgin, 2006, 66).

El-göz koordinasyonu, çalgı çalma becerisi için önemli olan bir gelişim özelliğidir. Yavuzer (2001) son çocukluk döneminde (6-11 yaş) çocuğun el-göz koordinasyonunun gelişmesi sonucu iki elini bağımsız olarak kullanabilen bir birey haline geldiğini belirtmiştir.

2.4.2. Bilişsel gelişim

“Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir” (Senemoğlu, 2012, 32). “Bilişsel gelişim bireydeki akıl yürütme, düşünme, bellek ve dildeki değişimleri kapsar” (Küçükkaragöz, 2006, 82).

Bilişsel gelişim kuramında “Piaget, çocuğu dünyayı anlamak için deneyler yapan bir bilim adamı gibi görmek gerektiğine inanıyordu. Ona göre doğumdan itibaren dünyayı anlama ve keşfetme süreci başlıyor ve yaşam boyu devam ediyordu” (Küçükkaragöz, 2006, 84). “Piaget’e göre çocuk, dünyanın pasif alıcısı değildir. Bilgiyi kazanmada aktif bir role sahiptir. Ayrıca değişik yaşlardaki çocukların ve yetişkinlerin dünyaları birbirinden farklıdır. Piaget bu farklılığın nedenlerini incelenmiş ve bireyin dünyayı anlamasını sağlayan bilişsel süreçleri açıklamaya çalışmıştır” (Senemoğlu, 2012, 32).

“Bilişsel gelişim doğumdan yetişkinliğe kadar dört dönemde gerçekleşmektedir. Her bir dönemde insanların dünyayı daha karmaşık ve üst düzeyde

anlamalarına yol açabilecek yeni bilişsel beceriler ve donanımların kazanımı söz konusudur” (Slavin, 2013, 33). Aşağıdaki tabloda okul dönemini kapsayan bölümlere yer verilmiştir.

Tablo 2.4.2. Piaget’in somut ve soyut işlemler dönemi (Slavin, 2013, 33)

Aşama	Yaş	Önemli Kazanımlar
Somut İşlemler	7-11	Mantıklı düşünme yeteneğinde gelişme, tersine dönüşüme ilişkin işlemleri kullanma yeteneği, düşünme odaklaşmasından uzaklaşmakta, problem çözme sürecinde egosantrik düşünme azalmakta, soyut düşünme halen mümkün değil.
Soyut İşlemler	11-Yetişkinlik	Soyut ve tamamen sembolik düşünme mümkün. Sorunlar sistematik deneysel yöntemlerle çözülebilmektedir.

2.4.3. Okul döneminde (6-12 yaş) sosyal (toplumsal) gelişim

Toplumsal gelişim, kişinin, doğumdan yetişkin oluncaya kadar, başka insanlarla olan ilişkilerinin ve onlara karşı geliştirdiği ilgi ve duygularının tümüdür. Toplumsallaşma ise kişinin, yetişkin çevresinde geçerli olan norm (kural olarak kullanılan ilke) ve değer yargılarına uygun bir davranış geliştirme sürecidir (Binbaşoğlu, 1978).

Çocuklar okul döneminde oyun yoluyla sosyal etkileşimlerini geliştirirler ve çevreye uyum sağlarlar. Ayrıca çocuklar bu dönemde oyunlar oynayarak ilgilerini belirli alanlara yönlendirirler ve bu alanlarda sosyal etkileşim kurarlar. Yavuzer (2001)’e göre okul döneminde çocuk kendini sınıf, arkadaş ve oyun grubu içinde bulur.

Bu da onu kendi cinsiyetindeki grubun tüm faaliyetlerine katılmaya, arkadaşlarıyla iletişim kurmaya doğru yönlendirir. Bu dönemde kolay etkilenme, karşıt görüşte olma, rekabet ve sorumluluk gibi toplumsal özellikler görülür.

2.4.4. Okul döneminde (6-12 yaş) ahlaki gelişim

Ahlak gelişimi, toplumsal değer yargılarına uygun davranış geliştirme sürecidir. Bir davranış gerçekleştirilmeden önce, öğrenilen ve deneyimlenen ahlaki süzgeçlerden geçirilir. “Ahlak, bireyin doğru ile yanlış ayırt edebilmesini sağlayan ilkeler ve değerler bütünüdür. Piaget’e göre ahlak gelişimi, çocuğun bilişsel gelişimine bağlı olarak arkadaş çevresiyle olan sosyal etkileşimi çerçevesinde gerçekleşmektedir” (Can, 2006, 135).

Piaget’in ahlaki gelişim kuramına göre 6-12 yaş dışsal kurallara bağlılık dönemidir. Bu dönemde çocuk kuralların değişmezliğine inanmaktadır, kurallara uymayanların otomatik olarak cezalandırılması gerektiğini düşünür. Kayıtsız şartsız otoriteye uyma söz konusudur (Senemoğlu, 2012). “Bu durumda çocuk istemeyerek de olsa kural dışı yapılmış olan bir davranışı, davranışın sonuçlarına bakarak değerlendirir. Örneğin bilerek bahçeden bir çiçek koparan çocuktan, farkında olmadan üç çiçeği ezen bir çocuk daha fazla cezalandırılmalıdır” (Can, 2006, 136).

“Kohlberg’e göre birey karşı karşıya kaldığı bir durum hakkında ahlaki yargıda bulunurken, bir ikilem içindedir ve bu ikilemlere vereceği ahlaki tepkiler sonucunda giderek kendi ahlak anlayışını oluşturmaktadır” (Can, 2006, 136).

2.4.5. Okul döneminde (6-12 yaş) duygusal gelişim

İnsan duygusal bir varlıktır. İnsanın dıştan gelen etkilere tepki verebilmesi için duruma yönelik tutum geliştirebilmesi gerekir. Bu aşamada, duygular belirleyici rol oynamaktadır. “Duygu, bireyin iç ya da dış dünyadan etkilenmesi sonucunda, genel olarak, hoşlanma ya da acı duyma biçiminde beliren tepkileridir. Duygu bireyin temel gereksemeleriyle ve onun bir sonucu olan davranışlarla ilgilidir (Binbaşıoğlu, 1978, 156).

Çocuklar ilkokula başladıkları yıllarda daha karmaşık düşünce, hareket ve sosyal etkilere ilişkin beceri geliştirirler. Okul yıllarında başarı ve yeterlilik duyguları gelişir. Bu dönemde kişinin güçlü yanları, zayıf yanları, yetenekleri, tutumları ve

değerlerine ilişkin olan benlik kavramı; yeteneklerini ve becerilerini nasıl geliştireceğine ilişkin olan benlik saygısı gelişir (Slavin, 2013).

2.4.6. Okul döneminde (6-12 yaş) kişilik gelişimi

“Kişilik, bireyi başkalarından ayıran bireyin doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı özelliklerin bir bütünüdür. Kişilik insan davranışlarının tüm yönlerini kapsayan bir kavramdır” (Senemoğlu, 2012, 72).

Psikologlar ve nörologlar kişilik konusunda yaptıkları araştırmalar neticesinde bazı kuramlar geliştirmişlerdir. Erikson’un psiko-sosyal gelişim kuramında 6-12 yaş dönemine başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu adı verilmiştir. Bu dönemde “çocuklar bir şeyler yapmak ve başarmak isterler. Başarı çocuğun yetenekleri ile ilgili iyi duygular hissetmesini sağlar. Başarısızlık ise olumsuz benlik algısı ve gelecek öğrenmeler için ise yetersizlik duygusu oluşturur” (Slavin, 2013, 55). Psiko-sosyal gelişim kuramına göre, bu dönemde olan çocuğun hayatında iş planlama, işbirliği yapma, öğrenme ve işi başarma özel bir öneme sahiptir. Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardım eder. Gelecekteki başarılarının temellerini oluşturan akademik özgüven gelişir. Ancak sürekli olarak yaptıkları eleştirilen, desteklenmeyen, beğenilmeyen çocuklar, yaptıklarının değersizliğine inanarak aşağılık duygusu geliştirebilirler (Senemoğlu, 2012). Freud’un psikoseksüel gelişim kuramında ise 6-12 yaş gizil dönem adını alır. Bu dönemde çocuk kendi cinsiyetiyle ilişkili toplumsal rolünü giderek güçlendirmektedir. Çocuğun ilgisi sosyal ve entellektüel beceriler edinme üzerinde yoğunlaşır. Çocuktaki başarı deneyimleri giderek özerlik duygusunu geliştirmektedir (Can, 2006). Psikoseksüel gelişim kuramına göre gizil dönemde çocuk cinsiyetle ilgili konulardan hoşlanmaz ve kendini daha çok oyuna verir. Sevgi gösterilerini ev dışında arkadaşlarına yöneltirler (Senemoğlu, 2012).

2.5. Çocukların Müziksel Gelişimi

Çocukların müzikle olan etkileşimi doğumdan önce başlamaktadır. Sonrasında çocuk; merakına, ilgisine, yeteneğine ve geçirdiği müzik yaşantılarına paralel bir

müziksel gelişim gösterir. “Çocuğun müziksel özellikleri, genellikle çocukluk döneminin ilk yıllarından itibaren kendini belli etmeye başlar. Bu olgu, çocukta müziksel oluşum, gelişim, değişim ve biçimlenimin erkenden başladığını gösterir” (Uçan, 2005, 16).

Yıldız (2002)’a göre “çocuğun müziksel gelişimi ile ilgili temel ilkeler şunlardır;

-Çocuğun müziksel gelişimi, kalıtım ve çevre etkileşiminin bir ürünüdür.

-Çocuğun müziksel gelişimi süreklidir ve farklı aşamalarda, farklı şekillerde birbirini bütünleyerek gerçekleşir.

-Çocuğun müziksel gelişimi, çeşitli dönemlerde farklılıklar göstererek nöbetleşe devam eder.

-Çocuğun müziksel gelişimi genelden özele, içten dışa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru ilerler.

-Çocuğun gelişiminde kritik dönemler vardır. Çocuklar bazı gelişim dönemlerinde ve yaşlarda farklı müziksel öğrenmelere veya müziksel davranışlara daha eğilimli, daha duyarlı olabilirler.

-Çocuğun müziksel gelişimi, genel gelişimiyle bir bütündür.

-Çocuğun müziksel gelişiminde bireysel farklılıklar vardır. Her çocuğun kalıtsal özellikleri ve etkileşimde bulunduğu çevrenin farklılıkları müziksel gelişimini de etkiler ve farklı kılar” (s. 3-4).

“Çocukların müziksel gelişimi onikinci ve onüçüncü yaşlara kadar oldukça kolay ve sağlıklı izlenebilir. Çünkü bu yaşlara kadar olan dönemdeki müziksel gelişiminde, bireysel farklılıklardan çok, bireyler arası benzerlikler ağır basar. Bununla bağlantılı olarak, bu dönemdeki müzik eğitimi, genellikle bireysel farklılıklar üzerine değil, daha çok bireyler arası benzerlikler üzerine kurulur, temellendirilir” (Uçan, 2005, 16).

Çocuklar, yetenekleri ve müziksel çevreleri doğrultusunda müziksel gelişim gösterirler. Çocukların müziksel gelişimi yaşlara göre farklılık gösterir. Miche (2002)’nin bazı yaşlarda çocukların müziksel gelişimleriyle ilgili ifadeleri şöyledir:

Beş yaşına gelen çocuklar ritim dilini öğrenebilirler, vuruşları hissederler, seslendiremeseler de genellikle 4/4 ve 3/4'lük zamanları ayırt edebilirler. Birçok çocuk basit şarkıları nasıl söyleyeceğini de bu yaşlarda öğrenir.

Altı yaşındaki çocuklar sesleri ince ve kalınlıklarına göre notalarla ilişkilendirebilirler. Oktavdaki sesler arasındaki aralık farklarını duymayı öğrenebilirler. Dörtlü ve beşli gibi daha zor aralıklar arasındaki farkı anlayabilirler. Sekizlik ve iki çeyrek notadan oluşan temel ritmik örnekleri anlayabilirler. Küçük eğitimlerle ölçünün ilk vuruşunu hissedebilir ve ölçüleri takip edebilirler.

Yedi yaşına gelen çocuklar çeşitli çalgılarda sistemli eğitim alabilecek yaşa ulaşmışlardır. Müziksel performans onları motive eder ve ilgilerini çeker, bu yüzden iyi performans göstermek için sıkı çalışırlar. Çocuklar bu yaşta doğru tonda şarkı söyleyebilirler. Grup içinde güçlü seslerle şarkı söyleyebilirler. Karmaşık ritimleri öğrenmeye başlayabilirler. Dört ya da beş ölçü uzunluğunda sekizlik, onaltılık ve daha fazla nota süresini içeren ritmik yapıları tekrarlayabilirler.

Sekiz yaşındaki çocuklar müziğin belirli alanlarında yeteneklerini göstermeye başlarlar. Çalgı çalmaya odaklanma ve düzenli çalışma konusunda ailelerinden ve öğretmenlerinden oldukça etkilenirler.

Campbell ve Kassner (2014) çocukların müziksel gelişimleri içinde yapabilecekleri müziksel davranışları şöyle ifade etmişlerdir:

- Çeşitli ifade ve devinimler aracılığıyla müziğe cevap verebilirler.
- Çoğu çocuk, şarkıları doğru tonda söyleyebilir.
- Dikkatli dinlediklerinde tekrarlanan ritmik ve melodik ifadeleri öğrenebilirler.
- Bir kültüre ait müziksel stilde yaratıda bulunabilirler.
- Çok az eğitimle ya da hiç eğitim almadan dinleyerek, söyleyerek ve çalarak kendilerini ifade edebilirler.

2.5.1. Çocukların müziksel gelişiminde kritik dönem

Çocukların diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi müzik öğrenme alanında da bazı kritik dönemleri vardır. Etkili bir öğrenme sağlanması için bu kritik dönemler geçmeden öğrenmenin gerçekleşmesi önemlidir. “Öğrenme yeteneklerinin gelişimi için uygun yaşlar geçirilirse çocuğun yetenekleri azalabilir veya yok olabilir” (Miche, 2002, 73).

“Yapılan çalışmalarda çocuğun erken gelişimindeki uyarımların miktarının, daha iyi öğrenme ve hafızaya temel olan sinirsel bağlantılar ve sinapslarla bağlantılı olduğu bulunmuştur. Elias ve Saucier (2006) beynin kullanılmayan bağlantıları kopardığını, beynin esnekliğinin ve hassasiyetinin erken yaşlarda daha yüksek olduğunu ve zaman geçtikçe bu esnekliğin ve hassasiyetin azaldığını belirtmiştir” (Akt. Slavin, 2013, 154-155).

“Gardner beyin araştırmalarının, öğrenme etkinliğinde, müzik ve duygular üzerinde erken uyarılmayı desteklediğini öne sürmüştür” (Slavin, 2013, 156). Miche (2002) çocuklarda 5-9 yaşların müziksel gelişim için kritik dönem olduğunu, müzik öğrenme eksikliğinin beyindeki sinir bağlantılarının kullanımını sonlandıracağını, kullanılmamış sinir bağlantılarının ise zamanla kapanacağını ifade etmiştir.

2.6. Çocuklarda Müzik Eğitiminin Önemi ve Yararları

“Bireyin doğum öncesi oluşma evresinde dolaylı olarak kurulmaya başlanan insan-müzik ilişkisi, doğumdan sonra “doğrudan ilişki” biçimine dönüşür ve gittikçe çeşitlenip zenginleşerek, güçlenip gelişerek insanın yaşamı boyunca sürer gider” (Uçan, 2005, 12).

Müzik, çocuğun günlük yaşamındaki rolünü aktif bir biçimde sürdürür. Çocuk müzikle oyun oynar, müzikle dans eder, müzikle kendini ifade eder. Aldığı eğitimle birlikte müzik, çocuğun yaşamını şekillendiren bir yapıya bürünür.

Yeni araştırmalar müzik eğitimi ve diğer eğitim alanları arasında çocuklar için faydalı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu faydalar çocukların devinsel gelişimine, zihinsel ve sosyal becerilerine dayandırılmaktadır (Miche, 2002).

Bilişsel psikolog Howard Gardner oklu zekâ teorisinde, müzik eğitimi almış müzik yeteneğine sahip tüm çocukların yedi zekâ türünün birinde büyük bir gelişim gösterebildiğini ne srmştır (Campbell ve Kassner, 2014). Uszler (1991) müzikle uğraşmanın, çocukların öğrenme fonksiyonlarına yardımcı olduğunu ve erken yaşta müzik eğitimine başlayan çocukların ise ilerleyen yıllarda karmaşık ve çok yönlü problemleri diğer çocuklara göre daha rahat ve daha az stresle çözme yeteneğine sahip olduklarını belirtmiştir (Akt. Yener, 2011, 120-121). Graziano, Peterson ve Shaw (1999) tarafından yapılan bir araştırmada ikinci sınıf çocuklarına  çeşit eğitim verilmiştir. İlk grup özel geliştirilmiş uzamsal-zamansal matematiksel video oyunu oynamıştır. İkinci grup org derslerinin yanı sıra video oyunu oynamıştır. nc grup ise İngilizce dil eğitimi almıştır. Daha sonra müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin problem çözme beceri oranları test edilmiştir. Matematiksel video oyunu oynayan her iki grup, diğer gruptan daha yüksek puan almıştır. Fakat org dersleri alan öğrenciler tüm gruplardan daha yüksek puan almışlardır (Akt. Miche, 2002, 104).

Müzik, ocukların bilişsel gelişiminin yanında duyuşsal gelişimine de katkı sağlar. Duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla ifade eden çocuğun konuşma ve ifade yeteneği gelişir. Müzik; ocuğun duyuğ dünyasını zenginleştirir, hassas ve duyarlı bir birey olmasını sağlar. Grupla müzik etkinliklerine katılan çocuğun sosyal iletişim becerileri ve empati yeteneği gelişir.

“Müzik ocuğa günlük yaşamdan uzaklaşıp içine girebildiği o çok daha geniş dünyayı yansıtma fırsatını verir. Öte yandan, çocuğun hayal gücüne seslenerek onu besler ve yaratma yetisine elverişli bir zemin hazırlar. Yine müzik bir sevinç kaynağı oluşturur. Bu sevinç kaynağı, çocuğun varlığını bütünleyerek sürekli yaşar duruma getirir” (Yavuzer, 2001, 204).

Yıldız (2002)’a göre “toplu ya da bireysel müzik etkinliği içinde bulunan çocuklar; birlikte iş yapabilme alışkanlığı kazanmakta, bir grubun yesi olma ve aldığı görevi yerine getirme sorumluluğu edinmekte, bireysel özelliklerinin ve yeteneğinin

farkına varmakta, tek başına bir iş başarmanın doyumuna ulaşmaktadırlar. Böylece, duygusal ve sosyal yönden daha sağlıklı, güvenli, dengeli ve uyumlu bir gelişim sürdürebilmektedirler” (s. 8).

2.7. Çocuklarda Çalgı Eğitiminin Önemi ve Yararları

Çocukların müziksel yaratıda bulunarak kendilerini ifade edebilmesi çalgı eğitimi ile mümkündür. “Enstrümana dokunmak, vurmak, sallamak, üflemek çocukların hayatında büyük bir keyiftir. Çünkü enstrüman müziksel ifadenin uzantısıdır. Çalgı çalan çocuklar bildiklerini müziksel ifade ile gösterirler” (Campbell ve Kassner, 2014, 235).

“Enstrüman çalma aracılığıyla erken yaşlarda edinilen sağlam müzikal deneyimler müziksel yeteneği ve gelişimi arttıracaktır. İyi dinleyici olan, fiziksel ve müziksel yeteneğini günlük çalışma disipliniyle ve ilgisiyle yapılandırmış olan çocuklar iyi icracı olacaklardır” (Campbell ve Kassner, 2014, 9).

Çalgı çalmak müziksel gelişimin yanı sıra çocukların her yönden gelişimini destekler. Bir gelişim alanı diğerini de olumlu yönde etkileyerek bütünsel bir yapı oluşturur. Böylece başarıma duygusuyla beraber özgüveni gelişir, daha sosyal bir birey haline gelir.

“Çocuk kendi başına bir çalgı çalarken fazla enerjisini olumlu yönde harcar; sesleri ve tartımları kendi uygulamasıyla daha yakından tanır; birbirinden ayırmayı öğrenir; bunlar arasındaki farkları kavrar; tartım duygusu ve sesleri tanıma yeteneği gelişir; çalgı çalma becerisi elde eder ve yeteneği oranında bu becerisini geliştirir; kendi başına bir iş yapmanın tadına varır. Bu yolla, kişisel doyum sağlar, duygusal yönden gelişir” (Sun ve Seyrek, 2001, 33).

Altınok (199)’a göre “çalgı çalmak çocuğa, sosyal yaşamında ayrıcalık, seçkinlik kazandırır. Bu da onun kişiliğini etkiler. Her zaman bu seçkinliği korumaya, sürdürmeye ve geliştirmeye özen gösterir. Böylece hayatta da başarılı ve seçkin bir insan konumuna gelir” (s. 76).

“Müzik yapmak ve başkaları ile iyi geçinmek arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Birlikte müzik yapan çocuklar diğer insanların hislerinin farkında olurlar ve kendi duygularını düzenleyebilirler. Müzik çocukların sosyal etkileşim ve düşünce süreçlerinin gelişiminde önemli rol oynar” (Campbell ve Kassner, 2014, 29).

Sun (2001) toplu ya da kendi başına bir çalgı çalmanın, çalgının özelliklerine göre çocukta büyük ve küçük kasların gelişimine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Campbell ve Kassner (2014)’a göre “müzik aleti çalan çocukların el-göz koordinasyonu ve temel devinsel becerileri güçlenir” (s. 29). Ayrıca “çalgı çalmak çocuğa parmaklarını, nefesini, oturuşunu, duruşunu, bakışını, düşüncesini kontrol altına almayı öğretir” (Altınok, 1998, 76).

Çocuklar başarılı bir performans için gerekli olan devinsel ve algısal aşamalara ulaştıklarında, performans becerilerini oldukça hızlı geliştirebilirler. Ancak, çocuklar çalgı çalmanın gerektirdiği devinsel ve algısal kapasiteye ulaşmadan önce çalgı teknikleriyle tanıştırıldıklarında, olumsuz tutum ve motivasyon ile sonuçlanabilen hayal kırıklığı ve başarısızlık duygusu yaşayabilirler (Campbell ve Kassner, 2014).

Çalgı eğitiminde öğretmenlerin ve ailelerin rolü oldukça önemlidir. Onlar, çocuklarda motivasyon, ilgi, tutum ve davranış oluşturma ve geliştirme sürecinde olumlu veya olumsuz etkiye sahip olabilmektedirler. “Çocukların enstrümana ilgisinin ve yeteneklerinin farkında olan aileler ve öğretmenler, çocukların müzikal gelişimini kolaylaştırabilirler” (Campbell ve Kassner, 2014, 235).

2.8. Çocukların Gitar Eğitimi

Çalgı eğitiminin bir boyutu olan gitar eğitimi; belirli bir amaç ve süreç içerisinde, öğrenci-öğretmen arasındaki bilgi alışverişi ile bireysel olarak uygulanır. Gitar çalmayı öğrenebilme, gitar çalmayı geliştirebilme, çalgıyı etkin kullanabilme basamaklarını gerçekleştirecek şekilde yürütülen bu eğitim süreci içerisinde; gitar eğitimine yönelik bilgi, beceri ve teknikler öğrenilmekte ve uygulanmakta; öğrencilerin gitar müziği dinleme, müziği anlama, müziği yorumlama ve müzik bilgisi oluşturma gibi davranışları da gelişmektedir (Önder ve Yıldız, 2008).

Çocuklar gitara meraklı ve ilgililerse, öğrenme becerileri daha çabuk gelişir. Campbell ve Kassner (2014) çocukların gitar çalmayı gözlem ve deneyimleri aracılığıyla öğrendiklerini, öğretmenlerini gözlemleyerek taklit ettiklerini ve ilk derslerinde bile, bildikleri şarkılara gitarla eşlik edebildiklerini ifade etmişlerdir.

Gitar eğitimine başlangıç aşaması, diğer çalgılarda da olduğu gibi oldukça önemlidir. Çünkü temel davranışlar bu aşamada kazanılmaktadır. Gitar eğitimine başlangıç, zorlu ve çaba gerektiren bir dönemdir. Bazı kişiler başlangıç aşamasında gitar çalmanın zorluğundan yakınlarak eğitimlerini bırakabilmektedirler. Bu gibi durumların gerçekleşmemesi için çalgıyı sevmek ve çalmak istemek, dolayısıyla da yüksek motivasyonla çalışma azmi geliştirmek gereklidir.

Elmas (2003)'a göre “gitarı öğrenebilmek için öncelikle gitarı sevmek ve öğrenmeyi istemek gerekir. Herkes belli bir yere kadar bir şeyler yapabilir ama iyi gitar çalabilmek için yetenek şarttır. İyi bir müzik kulağı, sağlam bir ritim duygusu, ilerlemeyi çabuklaştırır. Gitar öğrenmek isteyen kişi bilinçli ve sistemli bir çalışma alışkanlığına sahip olmalı, hırslı ve kararlı olarak sabırla çalışmalıdır” (s. 91).

Erken yaşta başlanan gitar eğitimi yetişkinlerin eğitimine göre daha zorlu bir süreçtir. Çünkü gelişim özellikleri gitar eğitiminin gerektirdiği düzeye tam olarak ulaşmamıştır. Zamanından önce gitar eğitimine başlamak birtakım riskler taşır. Çeşitli fiziksel incinmeler ve gitardan soğuma gibi durumlara neden olabilir. Bu yüzden ailelerin ve eğitimcilerin gitar eğitimine başlama yaşı konusunda bilinçli davranması gerekmektedir.

Türkiye’de çocukların gitar eğitimi çoğunlukla amatör müzik eğitimi veren kurumlar (müzik dershaneleri, Belediye Konservatuvarları, özel okullar ve devlet okullarının müzik kulüpleri veya eğitsel etkinlikleri bünyesinde) veya özel dersler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Mesleki gitar eğitimi ise Devlet Konservatuvarlarında gerçekleşmektedir.

Çocukların gitar eğitimi sürecinin daha etkili ve verimli gerçekleşmesinde öğrenci-öğretmen özellikleri ve çevresel faktörler oldukça etkilidir. Öğrencinin yaşı, fiziksel yapısı (kol, parmak uzunluğu, el ve tırnak yapısı), yeteneği, hazır bulunuşluk düzeyi, motivasyonu, ilgi, istek ve tutumu; öğretmenin alanında uzman olması,

pedagojik formasyon bilgisi ve bunu kullanabilme yeteneği, gitarı sevdirmesi ve çocuğun yaşamına adapte edebilmesi; okul, aile ve arkadaşlar gibi çocuğun çevresini oluşturan kişilerin yönlendirmeleri ve destekleri, derslerin gerçekleştirildiği fiziksel çevre gitar eğitiminin niteliğini ve kalitesini etkileyen unsurlardandır.

Her çalgının bazı zorlukları olduğu gibi gitarın da yapı itibarı ile birtakım zorlukları vardır. “İki elle birçok sesi aynı anda çıkartmak, sol elin perdeler ve altı tel üzerinde dört parmağı kullanarak sürekli hareket etmesi, sağ elin de sol elle uyumlu hareketinin sağlanması güçtür. Bu yıllar süren çalışmayı gerektirir” (Elmas, 2003, 93).

Çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde gitar çalgısının zorlukları çocuklar için daha fazladır. Bu zorlukların daha kolay atlatılmasını sağlamak ve öğretim sürecini çocuklara uygun hale getirmek için çocuklara yönelik gitar eğitimi kitaplarına ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de ise çocuklara yönelik gitar kitaplarının sınırlı olduğu düşünülmektedir. Bu alanda daha çok çalışma yapılması ve yapılacak olan çalışmaların çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak bilinçli şekilde oluşturulması, çocukların gitar eğitiminin kalitesi ve niteliği bakımından önemli ve gereklidir.

2.9. İlgili Literatür

Altuntaş (2007)’ın “7-11 Yaş Grubu Çocuklarında Keman Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde Devlet Konservatuvarlarından ulaşılabilen, 7-11 yaş grubuna keman eğitimi veren on üç öğretim elemanı ve keman eğitimi için kitap kitabı yazmış iki keman eğitimcisi ile gözlem ve görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan, keman eğitimcilerinin derslerinde uyguladıkları yöntem ve teknikleri çocuğun yeteneğine, amacına, aile teşviğine göre belirledikleri; çoğunlukla kendi keman eğitimlerinde görmüş oldukları öğretim yöntemlerini, kitap kitaplarını, materyalleri kullanarak keman eğitimi yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Arslandoğlu (2010)’nın “Klasik Gitar Öğretim Literatürünün Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde dünyada ve Türkiye’de yayınlanmış olan dokuz gitar kitap kitabı öğretim ilkelerine ve kitap inceleme kriterlerine uygunlukları yönünden incelenmiş, karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Kitaplar öğretim ilkeleri ve

kitap inceleme kriterleri dikkate alınarak incelendiğinde kitaplardaki eksiklikler saptanmış ve kitaplarda bulunması gereken nitelikler üzerinde durulmuştur.

Baltacı (2009)'nın “7-9 Yaş Grubu Çocuklarda Gitar Eğitimi ve Teknikleri” adlı yüksek lisans tezinde 7-9 yaş arası rastgele seçilmiş 10’ar öğrenciye 12 haftalık eğitim uygulanmıştır. Eğitim süresince kontrol grubunda mevcut kitaplardaki etütler, deney grubunda ise araştırmacı tarafından geliştirilen öğretim tekniklerini içeren etütlerin yanında popüler parçalar kullanılmıştır. Eğitim sonrası iki grup karşılaştırıldığında, kontrol grubunda öğrenme güçlükleriyle karşılaşılırken, deney grubunda uygulanan renkli etütler ve popüler parçaların öğretimin etkililiğini arttırdığı gözlemlenmiştir.

Can (2004)'ın “Türkiye’de 7-9 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Repertuvar Destekli Klasik Gitar Eğitimi Programı Hazırlanması ve Etkililiğinin Sınanması” adlı yüksek lisans tezinde 7-9 yaş grubu çocukların kitap, repertuvar ve görüntülü vcd kaydı gibi materyaller kullanılarak klasik gitar becerilerinde oluşan farklılığı gözlemlemek için altışarlı üç gruba ayrılan toplam 18 öğrenciye deneysel bir çalışma uygulanmıştır. Araştırma neticesinde Castet’in klasik gitar kitabunun Türkiye’deki 7-9 yaş grubu çocuklara da başarıyla uygulanabilirliği görülmüştür. Araştırma sonucunda kitap kitabı kullanılan eğitimin yanında uygulanan repertuvar eğitimi ile kitap ve repertuvar yanında uygulanan vcd kaydı eğitiminin, yalnızca kitap eğitimine kıyasla etkili bir eğitim aracı olduğu görülmüştür.

Ceviz (2014)'in “Özengen Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Uygulanan Gitar Eğitiminde Kullanılan Kaynakların İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde özengen müzik eğitimi veren kurumlarda uygulanan gitar eğitiminde kullanılan yedi gitar kitabı incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Kitaplar incelendiğinde bulgular doğrultusunda kitaplarda saptanan eksikliklere çeşitli öneriler getirilmiştir.

Çelik (2005)'in “Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Başlangıç Gitar Öğretiminde Uygulanan Yöntem ve Tekniklerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde bazı Üniversitelere bağlı Eğitim Fakülteleri’nin Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları’nda, gitar öğretimi süresince uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesine yönelik, öğretim elemanları ve öğrencilere anket

uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerinden hareketle gitar eğitiminde uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinde genellemelere ulaşılmıştır.

Çilden (2001)'in “Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme” adlı makalesinde çocukların müzikle ilişkisi, çocuk gelişimine müziğin katkıları, öğrenme ilkeleri ve müzik konuları incelenmiştir. Araştırma sonucunda müzik eğitiminin çocuklar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ve çocukların müzik eğitimine gereken önemin verilmesi gerektiği saptanmıştır.

Erim (2005)'in “Türkiye’de Klasik Gitar Eğitiminde Kullanılan Başlangıç Kitaplarından Bazılarının Öğretme-Öğrenme Süreçleri Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ikisi yerli ikisi yabancı olmak üzere dört kitap karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Kitaplarda elde edilen veriler frekans ve yüzde tablolarıyla belirtilmiştir. Araştırma sonucunda kitaplardaki ön bilgi oranları, içerik, alıştırmalar-etüt-parça sayıları, teorik ve teknik öğeler arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Göğüş (2009)'ün “Müzik Yeteneğinin Geliştirilmesinde Küçük Yaşlarda Eğitime Başlamanın Önemi” adlı makalesinde 204 sınıf öğretmeni ve 20 müzik öğretmenine müzik derslerinin işlevinin ne olması gerektiği ile ilgili anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonrasında müzik dersinin işlevinin “müziği sevdirmek” ve “genel müzik bilgisi vermek” olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. Ancak müzik yeteneğine sahip çocukların yeteneğinin geliştirilmesi amacıyla, profesyonel eğitime yönlendirilmeleri konusunda etkili olunamadığı tespit edilmiştir.

Kaynak (2004)'in “Okulöncesi Çocuklara Yönelik Piyano Kitaplarının İncelenerek Kullanılma Durumlarının Saptanması” adlı yüksek lisans tezinde okulöncesi çocuklara yönelik, araştırmacının ulaştığı 12 piyano kitabı teknik ve müzikal özellikleri, izlenilen yöntemler, eğitimciye rehberliği, görsel öğeler ve genel ilkeler açısından incelenmiştir. İncelenen kitapların piyano eğitimcileri tarafından kullanılma durumlarını ve eğitimcilerin kullandığı öğretim yöntemlerini tespit etmek amacıyla 53 piyano eğitimcisine anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda okulöncesi çocuklara yönelik kitaplardan 3'ünün eğitimciler tarafından sık kullanıldığı, diğer 9 kitabın ise büyük ölçüde tanınmadığı saptanmıştır.

Küçükosmanoğlu (2006)'nın “Eğitim Fakültelerinde Başlangıç Gitar Eğitiminde Kullanılan Kitapların İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri'ne bağlı Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları'nda, klasik gitar eğitiminde kullanılan onbir gitar kitabı temel ve teknik davranışlar tespit edilerek karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmada temel ve teknik davranışları içeren çizelgeler hazırlanmış ve elde edilen bulguların istatistiksel analizi yapılarak yorumlanmıştır. Araştırmada incelenen kitaplarda teknik davranışların farklılık gösterdiği, bu yüzden gitar eğitimi sürecinde farklı kitaplardan yararlanılabileceği sonucu ortaya çıkmıştır.

Önder ve Yıldız (2008)'in “Klasik Gitar Eğitiminin Boyutları” adlı makalesinde enstrüman için gerekli pozisyonun sağlanması, deşifre-eser tanıma, düzenli çalışma ve çalışma disiplini, çoksesli müzik icrasında ezgiyi duyma-anlama-duyurma, farkında olarak çalma, teknik yeterlilik ve müzikal yorum konu başlıkları altında incelenmiş; eğitim sürecini etkileyen öğretmen, öğrenci ve eğitim-öğretim programı faktörleri ve bu faktörlerin klasik gitar eğitimine etkileri üzerinde durulmuştur.

Şendurur ve Barış (2002)'in “Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı” adlı makalesinde 26 lise öğrencisi müzik eğitimi alan ve almayan şeklinde 2 gruba ayrılarak yıl sonunda tüm derslerden aldıkları not ortalamaları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda müzik eğitimi alan grubun müzik eğitimi almayan gruba kıyasla not ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel nitelikli olup, araştırmanın yürütülmesinde nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

“Betimsel araştırmalar, olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda, ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı bir şekilde araştırılmakta, daha önceki olaylar ve durumlarla ilişkisi incelenerek ‘ne’ oldukları betimlenmeye çalışılmaktadır” (Karakaya, 2012, 59).

Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 39). Araştırmada, toplanan yazılı dokümanlar incelenmiş, yorumlanmış ve birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Nicel araştırmalar, elde edilen bulguların sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ekiz, 2003). Araştırmanın nicel yöntem kısmında, kitaplarda kullanılan açıklama, alıştırma ve parçalar oranlanarak sayısal şekilde ifade edilmiştir.

3.2. Evren

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ve yurtdışında yayımlanan erken yaş gitar eğitimiyle ilgili basılı öğretim materyalleri oluşturmaktadır.

3.3. Örneklem

Araştırmada örnekleme erken yaş gitar eğitimi ile ilgili üçü yerli üçü ise yabancı altı gitar eğitimi kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir. Burada araştırmacı, ihtiyaç duyduğu büyüklükteki bir gruba ulaşana kadar en ulaşılabilir olan veri kaynağından örneklemini oluşturmaya başlar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2014). Araştırma kapsamına alınan kitaplar, ulaşılabilen kaynaklardan seçilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilere kaynak tarama ve inceleme yöntemi ile ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2008), nitel araştırmada veri toplama yöntemlerinden “doküman analizi” ni, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi olarak tanımlamaktadırlar. Bu bağlamda, araştırma için literatür (kitap, tez, makale vb.) taraması yapılarak veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Çalışma kapsamına alınacak gitar eğitimi kitaplarının belirlenmesi aşamasında uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamına alınan kitaplar fiziksel özellikler, ön bilgi ve açıklamalar, görsel öğeler, içerik (alıştırma-parça, teorik ve teknik öğeler) yönünden karşılaştırmalı

olarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analiz modeli kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analiziyle elde edilen bazı sonuçlar frekans ve yüzde tabloları şeklinde sayısal verilerle ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın problem ve alt problemlerine ait verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular, tablolar halinde sunulmuş ve gerekli yorumlamalar yapılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problemde kitapların fiziksel özellikleri kitapların ebatı, cilt yapısı, kapak yapısı, sayfa sayısı ve kağıt cinsi bakımından incelenmiştir.

Tablo 4.1.1. Kitapların fiziksel özellikleri

	A	B	C	D	E	F
Ebat(cm)	19x27	20x28	19,5x27	22,5x30,5	23x30,5	22,5x30,5
Cilt	Tutkallı dikişli	Spiral	Tutkallı	Zımbalı	Tutkallı dikişli	Tutkallı dikişli
Kapak yapısı	Kalın karton	Orta kalınlıkta karton	İnce karton	Orta kalınlıkta karton	Orta kalınlıkta karton	Orta kalınlıkta karton
Sayfa sayısı	144	136	122	63	107	128
Kâğıt cinsi	Kalın 1.hamur	Kalın kuşe	İnce kuşe	Kalın 1. hamur	Kalın 1. hamur	Kalın 1. hamur

Tabloda da görüldüğü gibi A ve C kitapları yaklaşık olarak 19x27; B kitabı 20x28; D ve F kitapları 22,5x30; E kitabı ise 23x30,5 cm ebatlarındadır.

C kitabı tutkallı; A, E ve F kitapları tutkallı dikişli ciltleme ile birleştirilmiştir. B kitabı spiral, D kitabında ise zımbalı cilt kullanılmıştır.

A kitabının kapağında kalın, C kitabının kapağında ince karton kullanılmıştır. B, D, E ve F kitaplarında ise orta kalınlıkta karton kullanılmıştır.

Kitapların sayfa sayıları A kitabında 144, B’de 136, C’de 122, D’de 63, E’de 107 ve F’de 128 'dir.

A, D, E ve F kitaplarının iç sayfalarında kalın 1. hamur; B kitabında kalın kuşe; C kitabında ise ince kuşe kâğıt kullanılmıştır.

Kitaplara bakıldığında çeşitli büyüklükte oldukları görülmektedir. “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”ne göre küçük yaş grubuna B-5 (19x27 cm) ölçülendirme sistemi uygun olmaktadır (Kaptan, 2008). Bu ölçülerde ya da bu ölçülere yakın olan A, B ve C kitaplarıdır. Bu kitapların diğer kitaplara göre daha küçük olması, kitapların kavranmasını, taşınmasını ve saklanmasını kolaylaştıran bir özelliktir. Genel olarak kitapların kullanım açısından zorluk yaratmayacak büyüklükte oldukları düşünülmektedir.

Kitaplarda tutkallı ve tutkallı dikişli ciltlemeler kullanıldığı görülmektedir. Bu ciltlemeler kitap nota sehpasına konulduğunda kitabın kapanmasına ve sayfa çevirmenin güçleşmesine sebep olduğu için çocukların kitap kullanımını zorlaştıracağı düşünülmektedir. Ayrıca tutkallı ciltleme kullanıma bağlı olarak sayfaların zamanla koparak dağılmasına sebep olabileceğinden kitabın dayanıklılığını düşürmektedir. B kitabında spiral, D kitabında zımbalı ciltleme kullanıldığı görülmektedir. Bu ciltleme yönteminin, kitabın nota sehpasında açık halde durmasını ve sayfaların kolaylıkla çevrilmesini sağladığı için, kullanım rahatlığı açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Ciltleme yöntemi, kitabın dayanıklılığını arttırarak uzun süreli kullanım olanağı sağlaması bakımından önemlidir. Kılıç ve Seven (2005)’e göre sağlam ve düzgün bir ciltleme, kitabın çekiciliğini arttırmakta ve ileriki yıllarda tekrar kullanılmasını sağlayabilmektedir. Dikiş, spiral ve zimba yöntemiyle ciltlenen kitapların dayanıklılık ve sağlamlık açısından daha uzun ömürlü olduğu söylenebilir. Bu yöntemle

ciltlenen kitaplar “dayanıklı olması nedeniyle, kolaylıkla ayrılmaz ve öğrenciler için itici sonuçlar (ders çalışırken formların, sayfaların ayrılması, dağılması gibi) doğurmaz” (Kaptan, 2008, 192-193).

Kitapların kapakları incelendiğinde çoğunda orta kalınlıkta karton kullanıldığı görülmektedir. Kitapların çocuklara yönelik olduğu düşünüldüğünde, A kitabında kullanılan kalın karton kapak, kullanım ve taşıma sırasında koruyucu bir yapı oluşturmaktadır.

Kitapların sayfa sayılarının; kitabın ebatına, kullanılan sayfa düzenine, dizek büyüklüğüne, yazı puntolarına, satır aralıklarına ve görsel öğelere göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

C kitabı hariç tüm kitaplarda kalın kâğıdın kullanılması buruşma riskini azaltarak kâğıt dayanıklılığını arttırmıştır. C kitabında kullanılan ince kuşe kâğıt, arka sayfadaki resim ve yazıların ön sayfadan görülmesine neden olmaktadır.

Küçük yaştaki çocuklar gelişim özelliklerine bağlı olarak kitabın sayfalarını çevirmek, kitabı taşımak ve himaye etmek gibi konularda yeterince dikkatli olamayabilirler. Bu durum düşünüldüğünde ciltlemenin kaliteli ve nota sehpasında kullanıma uygun; kâğıdın ve kapak kartonunun kalın ve sağlam olması kitapların dayanıklılığı açısından gerekli unsurlardandır.

Kitaplardaki fiziki özelliklerin kalitesi, kitabın rahat ve uzun ömürlü kullanılması açısından önemlidir. Kitapların öğretimsel açıdan verimliliğinde de fiziksel yapı özelliklerinin etkisi büyüktür. İçeriğinde ne kadar yararlı bilgiler olursa olsun, fiziksel yapısı itici olan bir kitabın, öğrencinin ilgisini çekme ihtimali az olacağından, öğretimde etkili bir şekilde kullanılması zorlaşacaktır (Kılıç ve Seven, 2005).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda kitapların kullanımına, içeriklerine ve gitar eğitimine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 4.2.1. Açıklamalar

A	B	C	D	E	F
-Fiziksel yapıya uygun küçük boy gitar kullanımı tavsiyesi	-Parça sonlarında yer alan başarı puanları çizelgesi hakkında açıklama	-Kitabın oluşturulma amacı hakkında kısa açıklama	-Yazarın özgeçmişi	-Öğrencinin boyuyla orantılı küçük boy gitar seçimi tavsiyesi	-Gitar eğitiminde motivasyonun önemi ile ilgili açıklama
-Ders için gerekli malzemeler (alçak sandalye, ayaklık, nota sehпасı, metronom, akort aleti) (hepsi resimli)	-Gitar eğitimine küçük yaşta başlamanın önemi	-Fiziksel yapıya uygun küçük boy gitar kullanılması ve standart gitarın çocuklar için uygun hale getirilmesi ile ilgili tavsiyeler (resimli)	-Gitar çalışma tavsiyeleri	-Gitar eğitiminde kitap kullanımının önemi ve kullanılacak kitap nitelikleri ile ilgili açıklamalar	-Kitabın içeriği ile ilgili açıklamalar (nota öğretiminde izlenen yöntem, çoksesli eşliklerin oluşturulma amacı, parçalarda kullanılan melodiler ve seçilme nedenleri, kullanılan görsel öğeler)
-Akort ve tel değiştirme konusunda tavsiyeler	-Çocukların müzik eğitiminde aile tutumunun önemi		-Cd içeriği ve cd ile çalışma tavsiyeleri	-Gitar eğitiminde öğretmenin rolü ile ilgili açıklamalar ve öğretmenlere verilen tavsiyeler	-Cd içeriği ve cd ile çalışma tavsiyesi
-Kitap ve kitaptaki çalışmalar hakkında açıklamalar (diyez bemol kullanımı, kitabın bölümleri, sayfa düzeni, ders süresi, kullanılan sağ el tekniği, tırnaklar)					
-Dvd içeriği					

A kitabının“Açıklamalar” başlıklı bölümünde öğretmenlere ve ailelere gerekli açıklamalarda bulunulmuş, kitap ve kitaptaki “Ders” adlı bölümler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu açıklamalarda tabloda da görüldüğü gibi çocukların fiziksel özelliğine uygun olan küçük boy gitar kullanması gerektiği belirtilmiştir. Ders için alçak sandalye, ayaklık, nota sehpası, metronom, akort aleti gibi malzemelerin gerekli olduğu resimlerle desteklenerek ifade edilmiştir. Akort ve tel değiştirme konusunda öğretmenlerden yardım alınması gerektiği tavsiye edilmiştir. Kitapla ilgili olarak; kitapta diyez bemol kullanılmadığı, kitabın 1. bölümünün tek sesli, 2. bölümünün çoksesli çalışmaları içerdiği, kitabın sayfa düzeninin öğrenci ve öğretmenin birlikte çalışabilmesi düşünüldüğü gibi açıklamalara yer verilmiştir. Kitaptaki “Ders” adlı bölümlerle ilgili olarak ise; kitaptaki dersler için uygun görülen sürenin 1 hafta olduğu, kitaptaki derslerin tirando tekniği ile yürütülmesi gerektiği, derslerin tırnaksız yürütülmesinin uygun olacağı gibi açıklamalarda bulunulmuştur. Kitapta her dersin eşlikli olarak dvd'de yer aldığı belirtilmiştir.

B kitabında her parçanın sonunda öğrencileri değerlendirmek amacıyla oluşturulmuş 1'den 4'e kadar olan başarı puanları hakkında bilgi verilmiştir. “Renklerle Gitar Eğitimi” başlıklı bölümde Türkiye’de ve yurtdışında gitar eğitimine başlama yaşları, gitar eğitimine erken yaşlarda başlamanın önemi, çocukların müzik eğitiminde ailelerin üstlendiği rolün önemi ailelerde ve çocuklarda gözlemlenen davranışlarla örneklendirilerek ifade edilmiştir.

C kitabında, kitabın oluşturulma amacı dört konuşma baloncuğuyla ifade edilmiştir. “Gitar Alırken” başlıklı bölümde çocukların fiziksel yapısına uygun gitar kullanılması ve yetişkin gitarın 3. veya 5. perdesine kapo (kelepçe) takılarak çocukların kullanımına uygun hale getirilebilmesi gibi tavsiyelerde bulunulmuştur.

D kitabında açıklamalara yazarın özgeçmişi ile başlanmıştır. “Başlamadan Önce” başlığıyla gitar eğitimine başlayanların çalışma süresi, çalışma ortamı, oturuş, parmak numaraları ve konu geçişleri ile ilgili çalışma tavsiyelerinde bulunulmuştur. Kitapla ilgili olarak kurşun kalem simgesinin tekrar anlamına geldiğinden ve boşluk doldurma aktivitelerini içerdiğinden bahsedilmiştir. Son olarak cd içeriğine ve cd ile çalışma önerilerine yer verilmiştir.

E kitabında gitar eğitimi için öğrencinin boyuyla orantılı küçük boy gitar ve öğrenciye rehberlik edecek bir kitabın gerekli olduğu ifade edilmiştir. Gitar eğitiminde ilerlemek için bir kitabın teknik ve müzikal öğelerinin birbiriyle dengeli bir bağlantı oluşturması gerektiği belirtilmiştir. Kitapta gitar öğretmenlerine; kendilerinin de aktif olduğu konserler, grup dersleri, ilgi çekici müzik çalışmaları gibi etkinlikler yoluyla öğrencileri motive etme, onlara gitarı sevdirmeye, onların yaratıcı yönlerini artırma gibi hedeflere ulaşabilecekleri tavsiye edilmiştir.

F kitabında motivasyonun gitar eğitiminde öğrenmenin tüm formlarını doğrudan etkileyen temel unsur olduğu belirtilmiştir. Kitapta nota öğretimine üç notayla başlanarak genişletildiği açıklanmıştır. Nota öğretimine üçüncü telden başlanmasında üçüncü telde sol el pozisyonunun rahat ve doğal olmasının etkili olduğu açıklanmıştır. Kitapta çoksesli eşliklerin kullanılmasında ezgilere müzikal altyapı oluşturmak ve öğrencilerin eşlikteki nota süreleriyle uyumlu çalmasını sağlamak amaçlandığı belirtilmiştir. Kitaptaki şarkılarda bilinen basit okul şarkıları, tekerlemeler ve ünlü bestecilerin eserleri kullanıldığı için çocukların melodileri eğlenerek çalacağı açıklanmıştır. Kitapta konuyu destekleyici resimlerin ve aslan çizimlerinin kullanılmasıyla anlatımın daha etkili ve eğlenceli olacağına değinilmiştir. Parçaları hızlarıyla, akıcı çalabilmek için cd ile çalışılması tavsiye edilmiştir.

Kitaplarda genel olarak kitap içeriği ile ilgili açıklamalar yapılması, kitap hakkında daha kolay fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Ayrıca kitapların çoğunda eğitimcilere, ailelere ve çocuklara yönelik açıklamaların, kitap kullanımına ve çalgı öğretimine rehberlik etmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. A, C ve E kitaplarında küçük boy gitar kullanımıyla ilgili açıklama, kitabı öğretmen yardımı almaksızın kullanan çocuklar için faydalı bir bilgi niteliği taşımaktadır. Diğer taraftan C kitabında gitar seçimiyle ilgili tavsiyelerin kitabın son sayfasında bulunduğu görülmektedir. Bu durumun gitar seçimi ile ilgili bilgilere ulaşılmasını güçleştirdiği söylenebilir.

Aşağıdaki tabloda kitaplarda ön bilgi niteliğindeki gitarın tanıtımına ve temel nota bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 4.2.2. Ön bilgiler

A	B	C	D	E	F
-Gitarın fiziki yapısının resimli tanıtımı	-3 oktavlık notaların renklerle gösterimi	-Gitarın kısaca tarihçesi	-Gitarın fiziki yapısının resimli tanıtımı	-	-Gitarın fiziki yapısının çizimli tanıtımı
-Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri (dizek, sol anahtarı, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük ve sekizlik nota birimleri, ölçü, ölçü çizgisi, ölçü birimi, röpriz, ilave çizgiler)	-Gitarın fiziki yapısının resimli tanıtımı	-Gitar türlerinin resimli tanıtımı	-Akort burguları ve akort yöntemleri ile ilgili bilgiler		-Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri (porte, sol anahtarı, dörtlük, noktalı dörtlük, ikilik, noktalı ikilik, birlik, sekizlik nota süreleri, ölçü, ölçü çizgisi, ölçü birimleri, uzatma bağı, üçleme, dörtlük, birlik ve sekizlik sus)
-Tırnaklar	-Tırnaklar	-Gitarın fiziki yapısının resimli tanıtımı	-Tırnaklar		
-Gitar yazısındaki işaretler (sol el parmak numaraları, sağ el parmak isimleri, boş tel gösterimi, yuvarlak içindeki rakamlar)	-Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri (porte, notalar, ölçü ve ölçü çizgisi, bitiş çizgisi, döneç, dolap, da capo, vuruş, susku, uzatma noktası, uzatma bağı, diyez, bemol, naturel, bir, yarım ve çeyrek vuruşluk tartımlar)	-Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri (birlik, noktalı ikilik, ikilik, noktalı dörtlük, dörtlük ve sekizlik gibi nota değerleri ve susları, tekrar işareti, dolap, diyez, bemol, naturel, bağ, tablature)	-Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri (porte, notalar, notaların harflerle gösterimi, oktav, ritim, ölçü sayısı, dörtlük, noktalı dörtlük, ikilik, birlik, sekizlik nota değerleri ve vuruşları, suslar, eksik ölçü, bağlar, diyez, bemol, naturel, ton kavramı, dolap)		

A kitabında “Gitarın Önden Görünüşü” başlıklı bölümde gitarın fiziki yapısı resimle desteklenerek tanıtılmıştır. “Temel Bilgiler” başlıklı bölümde dizlek, sol anahtarı, nota birimleri (dörtlük, sekizlik, ikilik, noktalı ikilik), ölçü ve ölçü çizgisi, ölçü birimi, röpriz, ilave çizgiler ve gitar yazısındaki işaretler (sol el parmak numaraları, sağ el parmak isimleri, boş tel gösterimi, yuvarlak içindeki rakamlar) açıklanarak örneklenmiştir.

B kitabında “Notaların Renk Çizelgesi” adlı başlıkla üç oktavlık notalar ayrı renklerle gösterilmiştir. Gitarın fiziki yapısı önden ve yandan resimle desteklenerek tanıtılmıştır. Tırnak şekliyle ilgili açıklamada bulunulmuştur. Temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretlerden porte, notalar, ölçü ve ölçü çizgisi, bitiş çizgisi, döneç, dolap, da capo, vuruş, susku, uzatma noktası, uzatma bağı, diyez, bemol, naturel ve nota süreleri (bir, yarım ve çeyrek vuruşluk) örneklerle açıklanmıştır.

C kitabında gitarın kısaca tarihçesine değinilmiştir. Gitar türleri resimlerle desteklenerek açıklanmıştır. Gitarın fiziki yapısı resimle gösterilerek açıklanmıştır. Nota süre değerleri, sesli ve sessiz süreler olarak ikiye ayrılmıştır. Sesli sürelerde birlik, noktalı ikilik, ikilik, noktalı dörtlük, dörtlük ve sekizlik gibi nota değerleri; sessiz sürelerde aynı değerlerin susları porte üzerinde gösterilmiştir. “Müziksel Terim ve İşaretler” başlığında tekrar işareti, dolap işareti, diyez, bemol, naturel, bağ, tablature kavramları örneklerle açıklanmıştır.

D kitabında gitarın fiziki yapısı resimle desteklenerek tanıtılmıştır. Gitarın baş kısmını gösteren resimle akort burguları ve burguların hangi tellerle ilişkilendirildiği açıklanarak akort yapmanın beş yönteminden bahsedilmiştir. Tırnak şekli, bakımı ve kullanımıyla ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Temel nota bilgilerinde porte, notalar, notaların harflerle gösterimi, oktav, ritim, ölçü sayısı, nota değerleri (dörtlük, noktalı dörtlük, ikilik, birlik ve sekizlik) ve vuruşları, suslar, eksik ölçü, bağlar, diyez, bemol, naturel, dolap ve ton kavramı örnekler ve alıştırmalarla desteklenerek açıklanmıştır.

E kitabında ön bilgi niteliği taşıyan bir bölüme yer verilmemiştir. Temel müzik bilgileri olan vuruş kavramı, dörtlük, ikilik, sekizlik vuruşlar, ölçü birimleri (4/4, 3/4, 2/4) konuların içinde çalma etkinlikleri olarak verilmiştir.

F kitabında gitarın fiziki yapısı çizimle tanıtılmıştır. Temel müzik terim ve işaretlerinden porte, sol anahtarı, nota süreleri (dörtlük, noktalı dörtlük, ikilik, noktalı ikilik, birlik ve sekizlik), ölçü, ölçü çizgisi, ölçü birimleri ($4/4$, $3/4$, $2/4$), uzatma bağı, üçleme, dörtlük, birlik ve sekizlik sus açıklanarak örneklendirilmiştir.

E kitabı hariç kitapların hepsinde gitarın bölümleri resim ve çizimlerle desteklenerek tanıtılmıştır. E kitabı hariç kitapların hepsinde temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretlerine yer verildiği görülmektedir. A, C ve F kitaplarında temel müzik bilgileri ayrı bir bölüm halinde verilmiştir. A, D ve F kitaplarında temel müzik bilgileri kitabın aşamalı yapısına uygun konumlandırılmıştır. Diğer taraftan C kitabında temel nota bilgileri, müziksel terim ve işaretleri kitap sonunda bulunmaktadır. Bu durum temel müzik bilgilerinin görülmesini zorlaştırmaktadır. Aynı şekilde B kitabında temel müzik bilgileri açıklanmadan üç oktavlık notaların renk çizelgesine geçilmesi ve ilk üç boş telde çalışmalar yapılmasının aşamalı bir yapı oluşturmadığı söylenebilir. C kitabında göze çarpan bir unsur da nota sürelerinin öğretilmesinde ek çizgideki kalın sol notasının örnek olarak kullanılmasıdır. Temel nota bilgilerinin öğretilmediği bir aşamada ek çizgideki kalın sol notasında uygulama yapılmasının aşamalı bir yapı oluşturmadığı düşünülmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kitaplardaki görsel öğeler; kapakta ve iç sayfalarda kullanılmış olan görsel imge tipleri, kapak ve iç sayfaların rengi, iç sayfalardaki görsel öğelerin renkli veya siyah-beyaz oluşu, sayfa düzeni, nota yazı ve işaretlerinin büyüklüğü gibi unsurlardan oluşmaktadır. Aşağıdaki tabloda kitaplarda kullanılmış olan görsel imge tiplerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3.1. Görsel imge tipleri

	A	B	C	D	E	F
İllüstrasyon	✓	✓	✓			
Resim			✓			
Fotoğraf	✓		✓	✓	✓	✓
İmaj	✓		✓	✓		
Çizim	✓	✓		✓	✓	✓
Simge		✓	✓	✓		✓
Tablo		✓				
Düşünce balonu			✓			

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi kitaplarda kullanılan görsel imge tipleri illüstrasyon, resim, fotoğraf, imaj, çizim, simge, tablo ve düşünce balonudur. Görsel imge tiplerinin kitaplara dağılımına bakıldığında illüstrasyon A, B ve C kitaplarında; resim C kitabında; fotoğraf B hariç tüm kitaplarda; imaj A, C ve D kitaplarında; çizim C hariç tüm kitaplarda; simge A ve E kitapları hariç diğer kitaplarda; tablo B kitabında; düşünce balonu ise C kitabında görülmektedir.

Kitapların çoğunda görsel imge olarak fotoğraf, çizim ve simge kullanıldığı görülmektedir. Görsel imge çeşitliliğinin en fazla olduğu kitap 6 görsel imge tipiyle C kitabıdır. Bu kitabı 4 görsel imge tipiyle A, B ve D kitapları; 3 görsel imge tipiyle F kitabı; 2 görsel imge tipiyle de E kitabı izlemektedir.

A kitabında görsel imgelerin renkli olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında görsel imge olarak illüstrasyon kullanılmıştır. Kapak renginin kırmızı, iç sayfaların ise baskın olmayan açık yeşil renkte olduğu görülmektedir. Sayfalarda, üzerinde notalar bulunan yeşil renkli çerçeve kullanılmıştır. Sayfa düzeni; soldaki sayfada öğrencinin çalışacağı şarkı veya alıştırma, sağdaki sayfada ise şarkı veya alıştırmanın öğretmen eşliği yer alacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrenci için hazırlanmış parçalarda nota yazı ve

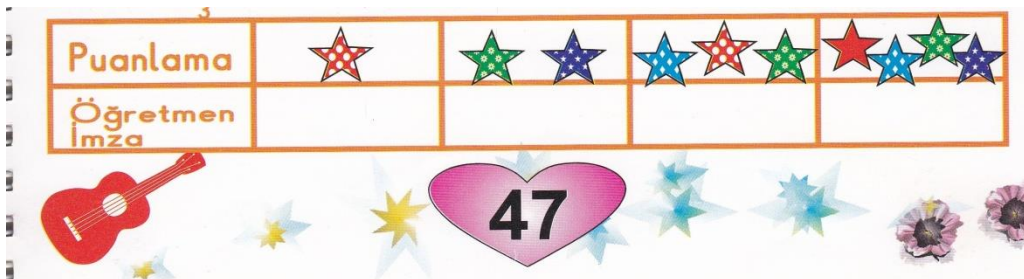
işaretlerinin daha büyük olduğu görülmektedir. Önbilgilerde yer alan, ders için gerekli araçların belirtildiği ve gitarın fiziki yapısının tanıtıldığı bölümlerde görsel imaj kullanılmıştır. Tirando konusunda çizim, diğer konularda ise fotoğraf kullanıldığı görülmektedir. Şarkı ve alıştırmalarda ise görsel imge olarak illüstrasyon kullanılmıştır.

Kitap kapağında ve iç sayfalarda ilgi çekici ve canlı renk tonlamaların kullanıldığı görülmektedir. Önbilgilerde ve konu anlatımında kullanılan görsel imaj, çizim ve fotoğrafların anlatımı desteklediği ve somutlaştırdığı söylenebilir. Şarkılarda kullanılan illüstrasyonların şarkı isimleriyle bağlantılı olduğu görülmektedir.

B kitabındaki görsel öğelerin renkli olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında illüstrasyon kullanılmıştır. Kapağın siyah renkte olduğu görülmektedir. Sayfa düzeninde, başlangıçta soldaki sayfa şarkıya, sağdaki sayfa ise şarkı sözlerine ayrılmıştır. Fakat sayfalar ilerledikçe, şarkı sözlerinin arka sayfalarda kalmasıyla bu düzen değişmiştir. Önbilgilerde yer alan, gitarın fiziki yapısının tanıtıldığı bölümde görsel imge olarak illüstrasyon kullanılmıştır.

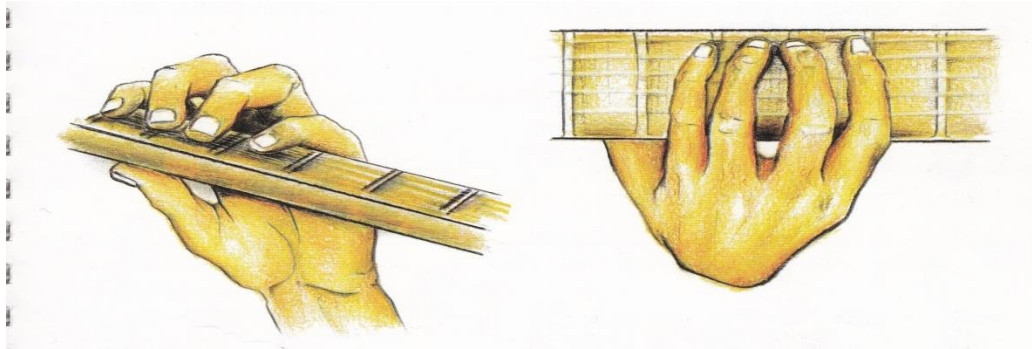
Resim 4.3.1. B kitabındaki üst boşlukları dolduran görsel öğeler

Resim 4.3.2. B kitabındaki alt boşlukları dolduran görsel öğeler

Yukarıdaki resimde görüldüğü gibi kitapta renkli notalar kullanılmıştır. Kullanılan nota yazım ve işaretlerinin oldukça büyük olduğu görülmektedir. Kitabın tüm sayfalarında üst ve alt boşlukları dolduran çeşitli görsel illüstrasyonlar bulunmaktadır. Gitarda notalar, akor ve ritim konularında çizim, diğer konularda ise illüstrasyon kullanılmıştır. Konu açıklamalarının bazılarında konuya dikkat çekmek amaçlı simge kullanıldığı görülmektedir. Şarkılardan sonra ise değerlendirme amacıyla oluşturulmuş tablolar yer almaktadır.

Kitap kapağında kullanılan siyah rengin çocuk kitapları için uygun olmadığı düşünülmektedir. Çünkü kapakta kullanılan “renk kitaba ilginin çekilmesi açısından büyük önem taşır” (Kılıç ve Seven, 2005, 112). Canlı renkler, siyah-beyaz ve soluk renklere oranla daha çok dikkat çekmektedirler. Renkler; coşku, durgunluk, tek düzelik, canlılık gibi duyguların algılanmasına yardımcı olurlar (Kılıç ve Seven, 2005). Kitaptaki her sayfada bulunan görsel illüstrasyonların ve nota yazım büyüklüğünün, sayfa düzeninde sıkışıklık yarattığı görülmektedir.

Resim 4.3.3. B kitabındaki sol el tutuşu

Yukarıdaki resimde görüldüğü gibi sol el tutuşu konusunda illüstrasyon kullanılmıştır. İllüstrasyonda her parmağın farklı perdeye konumlandırılması ile ilgili hatalar olduğu görülmektedir.

C kitabında görsel öğelerin renkli olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında görsel imge olarak imajlar kullanılmıştır. Kapak renginin turuncu olduğu görülmektedir. Kitaptaki her dizeğin altında notaların tabloları yer almaktadır. Şarkı sözleri, sayfadaki boşluğa bağlı olarak aynı sayfaya ya da yan sayfaya yerleştirilmiştir. Kitapta kullanılan her notanın farklı renkte olduğu görülmektedir. Kitap sayfalarında reklam unsuru

taşıyan görsel imajlar bulunmaktadır. Sağdaki sayfaların sağ kenarı, soldaki sayfaların sol kenarı küçük çizimlerle kaplanmıştır. Önbilgilerde yer alan, gitarın tarihçesi, gitar türleri, gitarın fiziki yapısı ve gitar seçimi ile ilgili bölümlerde görsel imaj; nota sürelerinin tanıtıldığı bölümde ise illüstrasyon ve konuşma baloncuğu kullanılmıştır. Konuların anlatımında görsel imaj ve fotoğraf; şarkılarda ise resim ve fotoğraf imgelerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca şarkı sonlarında değerlendirme amacıyla oluşturulmuş simgeler bulunmaktadır.

Kitap kapağında ve iç sayfalardaki görsel öğelerde ilgi çekici ve canlı renk tonlamaların kullanıldığı görülmektedir. Şarkılarda kullanılan resim ve fotoğrafların şarkı içeriğiyle bağlantılı olduğu görülmektedir.

D kitabında kullanılan görsel öğelerin kapakta renkli, iç sayfalarda siyah-beyaz olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında illüstrasyon kullanılmıştır. Kapak renginin beyaz olduğu görülmektedir. Eşlikli olan parçalarda eşlik dizeği, solo dizeğın altına yazılmıştır. Önbilgilerde yer alan, gitarın fiziki yapısının tanıtıldığı kısımda imaj, gitar akordunun anlatıldığı kısımda ise fotoğraf, imaj ve çizimler bulunmaktadır. Sağ el parmak sembollerinin gösterilmesinde çizim imgesi kullanılmıştır. Kitapta şarkılara yönelik görsel imge kullanılmamıştır. Cd kaydı olan şarkılarda ve boşluk doldurma aktivitelerinde simge kullanıldığı görülmektedir.

Kitabın iç sayfalarında kullanılan görsel öğelerin siyah-beyaz renkte olmasının dikkat çekme anlamında yetersiz kaldığı düşünülmektedir. “Nesneler, doğal renkler ile renklendirildiğinde görüntünün gerçekliği artar” (Kılıç ve Seven, 2005, 112). Kitapta, konu anlatımı sırasında anlatımı somutlaştıran çok sayıda fotoğraf kullanıldığı görülmektedir. Önbilgilerde ve konu anlatımında kullanılan görsel imaj, çizim ve fotoğrafların anlatımı desteklediği ve somutlaştırdığı söylenebilir.

E kitabındaki görsel öğelerin kapakta renkli, iç sayfalarda ise siyah-beyaz olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında görsel imge olarak çizimler bulunmaktadır. Kapakta ağırlıklı olarak mavi ve yeşil renkler kullanılmıştır. Gitar tutuşu, sağ el ve sol el pozisyonu ve kapo kullanımı konularında görsel imge olarak fotoğraf, diğer konularda ise çizim kullanıldığı görülmektedir. Ancak kitapta sağ el parmak

sembollerini gösteren bir görsel imge kullanılmadığı görülmektedir. Şarkılarda görsel imge olarak çizim kullanılmıştır.

Kitapta kullanılan fotoğrafların anlatımı destekleyici ve somutlaştırıcı bir yapıda olduğu söylenebilir. Şarkılarda kullanılan çizimlerin şarkı içeriğiyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Kitapta sağ el parmak sembollerini gösteren bir görsel imge kullanılmamasının, parmak sembollerinde yanlış algılamaya sebep olabileceği düşünülmektedir.

F kitabındaki görsel öğelerin kapakta renkli, iç sayfalarda siyah-beyaz olduğu görülmektedir. Kitabın kapağında illüstrasyon kullanılmıştır. Kapakta ağırlıklı olarak yeşil ve açık mavi renkler görülmektedir. Eşlikli olan parçalarda eşlikler parçaların alt kısmında bulunmaktadır. Eşliklerdeki nota yazımının daha küçük olduğu görülmektedir. Gitarın fiziki yapısının tanıtıldığı önbilgide çizim imgesi kullanılmıştır. Gitar tutuşu, sağ el ve sol el pozisyonu konularında fotoğraf, diğer konularda ise çizim imgesinin kullanıldığı görülmektedir. Şarkılarda görsel imge olarak çizim kullanılmıştır. Şarkılarda cd kaydını gösteren imge bulunmaktadır. Kitaptaki önbilgi, konu ve şarkılarda kullanılan çizim ve fotoğrafların içerikle bağlantılı olduğu görülmektedir.

Genel olarak kitaplara bakıldığında iç sayfalardaki görsel öğelerin Türk kitaplarında renkli, yabancı kitaplarda siyah-beyaz olduğu görülmektedir. Kitap kapaklarının hepsinin renkli olduğu ve hepsinde görsel imge kullanıldığı görülmektedir. Kitap kapaklarında kullanılan görsel imgelerin içerikle bağlantılı olduğu görülmektedir. A kitabı dışındaki kitaplarda iç sayfaların rengi beyazdır. Genel olarak kitaplarda sayfa düzeninin çocuklara yönelik olduğu söylenebilir. Ancak B kitabında belirli bir sayfa düzeninin olmayışı çoğu şarkı sözünün arka sayfalarda kalmasına sebep olmuştur. Bu durum, hem şarkı notalarının hem de sözlerinin aynı anda görülmesini engellemektedir. C kitabının büyük bir kısmında, B kitabının ise tamamında renkli notalar kullanılmıştır. Renklerle nota öğretimi son yıllarda çocukların müzik eğitiminde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Baltacı (2009)'nın çalışmasında renklerle yapılan gitar eğitiminin, öğrencilerin hem nota okumada hem de notaların gitar üzerindeki yerlerini bulmada daha etkin ve hızlı olduğu gözlemlenmiştir.

Kitaplar incelendiğinde çeşitli renk, boyut ve formlarda görsel imgelerin kullanıldığı görülmektedir. Kitaplarda süsleyici, açıklayıcı ve metni tamamlayıcı görsel imgeler kullanılmıştır. Kitaplardaki görsel imgelerin net ve anlaşılır olduğu görülmektedir. Ancak E kitabında kullanılan fotoğrafların yayım yılından dolayı yeterince net olmadığı görülmektedir. Kitapların çoğunda görsel imgelerin içerikle bağlantılı olduğu görülmektedir. Renkli olan kitaplarda görsel imgeler geniş renk çeşitliliğine sahiptir. Kitaplardaki görsel imgelerde çoğunlukla hayvan figürlerinin kullanıldığı görülmektedir. Kitapların geneline bakıldığında görsel imgenin en yoğun kullanıldığı kitap B kitabıdır. Nota yazımının da büyük olduğu kitapta, görsel imge yoğunluğunun göz yorduğu ve karmaşık bir görüntü oluşturduğu düşünülmektedir.

Çocuk kitaplarında görsel öğelerin kullanımı oldukça önemli ve gereklidir. “Eğitim bilimciler, çocukların öğrenmelerinde görsel yolun, etkin öğrenme yollarından biri olduğunu belirtirler” (Kaptan ve Kaptan, 2008, 160). Görsellik, sözel olanın görsel yolla anlatımıdır. Bu nedenle görsellik, bilginin kalıcı olması ve çocuğa estetik bilincin yerleştirilmesi açısından önemlidir. Görsel öğelerden olan resimlemeler, metnin (bilginin) kavranmasına yardımcı ve dersin sevilmesinde etkilidir (Kaptan ve Kaptan, 2005). Kullanılan resimlemelerin pedagojik etkileri de çok önemlidir. Pek çok psikolog ve uzman bu konuda araştırma ve deney yapmıştır. Özellikle 1. ve 2. sınıf çocukları illüstrasyon yerine fotoğraf gösterildiğinde hatırlama gücü çekmektedir. Çocuklar fotoğrafta gördüklerinden çok daha düşsel bir dünyada yaşamaktadırlar ve fantezilerini geliştiren resimlemeler gördükçe, daha yaratıcı olurlar. Çocuklar karşılaştıkları resimlemelerde görsel kalite ve estetik değer buldukları takdirde algılamaları kolaylaşır (Kaptan ve Kaptan, 2005). Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken diğer bir görsel öğe de görsel imgelerdeki renk seçimidir. Renk seçimi yaş gruplarına göre değişebilmektedir. Kaptan ve Kaptan (2005)’a göre 7-9 yaş dönemi çocuklarında renk-obje ilişkisi tam olarak gelişmediğinden; sıcak ve canlı renklerde yapılan resimlemeler çocuğun kitaba olan ilgisini arttıracaktır. Bu dönem çocuk kitaplarında, siyah-beyaz resimlemeler kullanılmamalıdır.

Çocuk kitaplarında kullanılan çeşitli görsel imgelerin ilgi çekmekte ve konuyu somutlaştırmada oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Ancak görsel imgelerin gereğinden fazla olması ya da yanlış kullanılması ilgi dağılmasına ve kafa karışıklığına

sebepler olabilir. Çocuklardaki dikkat dağınıklığı ve odaklanma güçlüğü düşünüldüğünde görsel imge seçimi ve kullanma sıklığı konusunda dikkatli ve titiz davranılması gerekmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda kitaplardaki konulara yer verilmiştir.

Tablo 4.4.1. Kitaplardaki konular

A	B	C	D	E	F
I. Bölüm -Tutuş ve oturuş pozisyonu -Sağ el parmak sembolleri ve sol el parmak numaraları -Sağ el ve sol el pozisyonu -Boş tellerin şeması -I.pozisyonda kullanılacak notaların şeması - Tirando vuruşu -Kalın mi, la ve re telleri -La ve re tellerinde 2. parmağı çalıştırma -Mi, la ve re tellerinde 3. parmağı çalıştırma -Kalın mi telinde 1. parmağı çalıştırma -Bas tellerde çıkıcı ve inici diziler -Sol telinde I. pozisyon notaları -Si telinde I. pozisyon notaları	-Tutuş ve oturuş pozisyonu -Sağ el parmak sembolleri -Tirando vuruşu -İnce mi, si ve sol telleri -Sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu -1. ve 2. telde I. pozisyon notaları -3. telde I. pozisyon notaları -3. telde sol diyez notası -1. telde fa diyez, 2. telde do diyez notası -4, 5 ve 6. tellerde I. pozisyon notaları -Apoyando vuruşu -Do majör dizi -4. telde fa diyez notası -Akor -Ritim kalıpları -1. telde sol diyez	-Gitar tutuş ve oturuş biçimleri -Sağ el parmak sembolleri ve sol el parmak numaraları -Sağ el ve sol el tutuş pozisyonu -İnce mi telinde notalar (mi, fa, sol, la) -İnce mi telinde fa diyez ve sol diyez notaları -Si telinde I. pozisyon notaları -Si telinde do diyez ve re diyez notaları -Sol telinde I. pozisyon notaları -Sol telinde sol diyez ve si bemol notaları -Re telinde I. pozisyon notaları -Re telinde re diyez ve fa diyez notaları -La telinde I. pozisyon notaları -La telinde si bemol ve	-Tutuş ve oturuş pozisyonu -Sağ el pozisyonu -Apoyando vuruşu -Sağ el parmak sembolleri -Başparmak kullanımı -İnce mi, si ve sol telleri -İnce mi, si, sol tellerini birleştirme -Kalın mi, la ve re telleri -Baş parmakla diğer parmakları birleştirme -Tirando vuruşu -Sol el pozisyonu -1. telde I. pozisyon notaları -2. telde I. pozisyon notaları -1. ve 2. telleri birleştirme -Sağ el parmaklarının kesişmesi -3. telde I. pozisyon notaları	I. Bölüm -Tutuş ve oturuş pozisyonu -Sağ el pozisyonu -Apoyando vuruşu -Sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu II. Bölüm -İnce mi teli -Mi telinde fa notası -Mi telinde sol notası -Si teli -Si telinde do notası -Si telinde re notası -İnce mi teli -Mi telinde fa notası -Mi telinde sol notası -Re teli -İnce mi telinde fa diyez notası -Re telinde mi notası -Re telinde fa notası -Re telinde fa diyez notası -La telinde do notası -La telinde si notası -La teli -Kalın mi telinde sol	-Tutuş ve oturuş pozisyonu -Sol el parmak numaraları ve sol el pozisyonu -Sağ el parmak sembolleri ve sağ el pozisyonu -Sol teli -Sol telinde la notası -Si teli -Si telinde do notası -Si telinde re notası -İnce mi teli -Mi telinde fa notası -Mi telinde sol notası -Re teli -İnce mi telinde fa diyez notası -Re telinde mi notası -Re telinde fa notası -Re telinde fa diyez notası -La telinde do notası -La telinde si notası -La teli -Kalın mi telinde sol

-İnce mi telinde I. pozisyon notaları -İnce tellerde çıkıcı ve inici diziler -Bas ve tiz tellerde eşlik II. Bölüm -İki sesin aynı anda çalınması -Arpej -Oktav -Üç sesin aynı anda çalınması -Dört sesin aynı anda çalınması	notası -3. telde sol diyez ve la diyez notaları -3. telde si bemol notası -Sağ elde başparmak kullanımı -Arpej	do diyez notaları -Kalın mi telinde I. pozisyon notaları -Kalın mi telinde fa diyez ve sol diyez notaları -İki teli aynı anda çekme -Akorlar -Ritimler ve arpejler	-Bas tellerin tiz tellere eşliği -İki sesli müzik -4. telde I. pozisyon notaları -5. telde I. pozisyon notaları -1. ve 2. telde I. pozisyon diyez, bemolleri -3. telde I. pozisyon diyez ve bemolleri -Bas ve tiz teli aynı anda çekme -4. ve 5. telde I. pozisyon diyez, bemolleri -1. telde la notası -İki oktavlı kromatik gam -6. telde I. pozisyon notaları -6. telde I. pozisyon diyez ve bemolleri -Yeni parmak kombinasyonları -Akorlar	-Re telinde mi notası -Re telinde fa notası -La telinde si notası -La telinde do notası -Oktav -Kalın mi telinde sol notası -Kalın mi telinde fa notası	notası -Mi telinde fa notası -Mi teli -Si telinde do diyez notası -İnce mi telinde la notası -Sol telinde sol diyez notası -Sol telinde si bemol notası
--	--	---	--	---	---

A kitabının I. bölümünde tek sesli, II. bölümünde çoksesli konulara yer verildiği görülmektedir. I. bölümde tutuş ve oturuş pozisyonu, parmak sembolleri ve numaraları, sağ el ve sol el pozisyonu, tirando vuruşu, kalın tellerde I. pozisyon notaları ve diziler, ince tellerde I. pozisyon notaları ve diziler, kalın ve ince tellerde eşlik konularına yer verilmiştir. II. bölümde ise iki sesin birlikte çalınması, arpej, oktav, üç ve dört sesin birlikte çalınması konularına yer verilmiştir.

A kitabında konular arası bağlantıların aşamalı olduğu görülmektedir. Çoksesliliğe geçilmeden önce tek sesli yapıları pekiştiren birçok çalışma yapılmasının çoksesliliğe geçildiğinde sağ el-sol el hâkimiyetini ve koordinasyonunu güçlendireceği; klavye üzerindeki nota yerlerinin daha iyi kavranmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

B kitabında konular; tutuş ve oturuş pozisyonu, sağ el parmak sembolleri, tirando vuruşu, ilk üç boş tel (mi, si, sol), sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu, ince tellerde I. pozisyon notaları, 1. telde fa diyez, 2. telde do diyez notası, kalın tellerde I. pozisyon notaları, apoyando vuruşu, do majör dizi, 4. telde fa diyez notası, akor, ritim kalıpları, 1. telde sol diyez, 3. telde sol diyez, la diyez, si bemol notaları, sağ elde başparmak kullanımı ve arpejden oluşmaktadır.

B kitabına bakıldığında, konuların parçalarda yer alan teorik ve teknik öğelere göre sıralandırıldığı görülmektedir. Bu sebeple konuların kendi içinde aşamalı bir yapı oluşturmadığı görülmektedir. “İnce tellerde I. pozisyon notaları” konusunu kapsayan çalışmalarda, 1. telde la ve si notalarına II, III ve V. pozisyonda yer verildiği görülmektedir. 1. teldeki la ve si notaları hem bulunduğu pozisyon açısından hem de nota okuma açısından çocuklar için zorluk teşkil etmektedir. “Akorlar” konusunda sol majör akoruna yer verilmesinin, gelinen aşama göz önünde bulundurulduğunda, zorluk yaratıcı bir unsur olduğu söylenebilir. Çünkü bu akor konumu itibarı ile parmakların açılmasını gerektirmektedir. Bu konudan önce parmak açma çalışması da bulunmadığı için bu akorun gelinen seviyeyi aştığı düşünülmektedir.

C kitabında; gitar tutuş ve oturuş biçimleri, sağ el parmak sembolleri ve sol el parmak numaraları, sağ el ve sol el tutuş pozisyonu, ince tellerde I. pozisyon (ince mi telindeki la notası hariç) naturel, diyez notaları ve sol telindeki si bemol notası, kalın

tellerde I. pozisyon naturel, diyez notaları ve la telindeki si bemol notası, iki teli aynı anda çekme, akorlar, ritimler ve arpejler konularına yer verilmiştir.

C kitabındaki konular arası bağlantıların genel olarak aşamalı bir yapı oluşturmadığı görülmektedir. 1. telde la notasının, nota öğretiminin başlangıcında kullanılması, öğretimde kolaydan zora ilkesine ters düşmektedir. Notalar öğretildikten bir alıştırmaya sonra, aynı notaların diyezlerine yer verildiği görülmektedir. Diyezli nota yerlerinin klavye üzerinde etkili ve kalıcı öğrenilebilmesi için naturel notaların yeterince pekiştirilmesi gerekmektedir. “Akor” konusunda da çocukların basması zor akorlar (G, Gm, Bm, F, F diyez maj.) bulunmaktadır. Kullanılan bu akorlardan önce herhangi bir bare ve parmak açma çalışmaları bulunmamaktadır. Bu akorların basılması ileri düzey bare tekniği ve güç gerektirmektedir. Çocukların bedensel gelişimlerinin bare tekniğini uygulayabilecek olgunlaşma aşamasına ulaşmadığı ve küçük kas becerilerinin tam olarak gelişmediği düşünüldüğünde çocukların kullanılan akorları basmakta zorlanabilecekleri düşünülmektedir. Kitabın geneline bakıldığında konuların başlangıç düzeyine uygun sıralanmadığı ve zorluk derecesinin fazla olduğu görülmektedir.

D kitabındaki konularda; tutuş ve oturuş pozisyonu, sağ el pozisyonu, apoyando vuruşu, sağ el parmak sembolleri, başparmak kullanımı, ince ve kalın boş teller, tirando vuruşu, sol el pozisyonu, ince tellerde I. pozisyon notaları, iki sesli müzik, 5. ve 6. telde I. pozisyon notaları, ince tellerdeki I. pozisyonda diyez ve bemoller, bas ve tiz teli birlikte çekme, 4. ve 5. teldeki I. pozisyonda diyez ve bemoller, 1. telde la notası, kromatik gam, 6. teldeki I. pozisyonda naturel, diyez ve bemol notalar, akorlar bulunmaktadır.

D kitabındaki konular arası bağlantılar genel olarak aşamalı bir yapı oluşturmaktadır. Ancak kitapta “sol el parmak numaraları” konusuna yer verilmemesine karşın çalışmalarda parmak numaralarının kullanıldığı görülmektedir.

E kitabının I. bölümü tutuş ve oturuş pozisyonu, sağ el pozisyonu, apoyando vuruşu, sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu konularından oluşmaktadır. II. bölümü ise ince tellerde I. pozisyon notaları, kalın boş teller, sol telinde sol diyez, si

telinde do diyez notası, iki sesin birlikte çalınması, re ve la tellerinde I. pozisyon notaları, oktav, kalın mi telinde I. pozisyon notaları konularından oluşturmaktadır.

E kitabında genel olarak konular arası bağlantıların aşamalı bir yapı izlediği görülmektedir. Ancak kitapta “sağ el parmak sembolleri” konusuna yer verilmemesine karşın, çalışmalarda parmak sembollerinin kullanıldığı görülmektedir.

F kitabında yer alan konular; tutuş ve oturuş pozisyonu, sol el parmak numaraları ve sol el pozisyonu, sağ el parmak sembolleri ve sağ el pozisyonu, ince tellerde I. pozisyon notaları, re teli, 1. telde fa diyez notası, re telinde mi, fa ve fa diyez notaları, la ve re tellerinde I. pozisyon notaları, si telinde do diyez, ince mi telinde la notası, sol telinde sol diyez ve si bemol notasıdır.

F kitabında konular arası bağlantıların genel olarak aşamalı bir yapı oluşturduğu görülmektedir.

Kitaplarda, çocukların gitar eğitimine başlangıç oluşturacak temel becerileri kazandırmaya yönelik konulara yer verildiği görülmektedir. Ancak B, C ve D kitaplarında daha ileri düzey bir konu olan “akorlar” konusuna yer verildiği görülmektedir. Elmas (2003)’ın da belirttiği gibi gitarın sapı üzerinde aynı anda birkaç sese birden basabilmek bir çocuk için zordur. Akor konusunda çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, basmakta zorlanmayacakları basit akorlar tercih edilmesinin çocuk kitapları için daha uygun bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Tutuş ve oturuş konusunda yalnızca C kitabında ayaklık kullanılmadan gitarın sağ bacak üzerine konulduğu pozisyona yer verilmiştir. Tutuş ve oturuş pozisyonu konusunda çocukların fiziki yapısı dikkate alınarak doğal bir tutuş şekli belirlenebileceği düşünülmektedir. Kitaplar incelendiğinde konu bakımından en kapsamlı olan kitabın D kitabı olduğu görülmektedir. Kitapların çoğunda konuların aşamalı olarak birbirini takip ettiği söylenebilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tablolarda kitaplardaki konulara yönelik açıklamalar (+) ve (-) şeklinde gösterilmiştir. Konulara yönelik açıklamalara yer verilmişse (+) , verilmemişse (-) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.5.1. A kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Tutuş pozisyonu	+
2. Konu	Sağ el parmak sembolleri ve sol el parmak numaraları	+
3. Konu	Sağ el ve sol el pozisyonu	+
4. Konu	Boş tellerin şeması	+
5. Konu	I.pozisyonda kullanılacak notaların şeması	-
6. Konu	Tirando vuruşu	+
7. Konu	Kalın mi, la ve re telleri	+
8. Konu	La ve re tellerinde 2. parmağı çalıştırma	+
9. Konu	Mi, la ve re tellerinde 3. parmağı çalıştırma	+
10. Konu	Kalın mi telinde 1. parmağı çalıştırma	+
11. Konu	Bas tellerde çıkıcı ve inici diziler	+
12. Konu	Sol telinde I. pozisyon notaları	+
13. Konu	Si telinde I. pozisyon notaları	+
14. Konu	İnce mi telinde I. pozisyon notaları	+
15. Konu	İnce tellerde çıkıcı ve inici diziler	-
16. Konu	Bas ve tiz tellerde eşlik	+
17. Konu	İki sesin aynı anda çalınması	+
18. Konu	Arpej	+
19. Konu	Oktav	+
20. Konu	Üç sesin aynı anda çalınması	-
21. Konu	Dört sesin aynı anda çalınması	+

A kitabında konulara yönelik açıklamaların yeterli olduğu düşünülmektedir. Kitapta yalnızca I. pozisyonda kullanılacak notaların şeması, ince tellerde çıkıcı ve inici diziler ve üç sesin aynı anda çalınması konularında açıklama yapılmadığı görülmektedir.

Tablo 4.5.2. B kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Tutuş pozisyonu	-
2. Konu	Sağ el parmak sembolleri	-
3. Konu	Tirando vuruşu	+
4. Konu	İnce mi, si ve sol telleri	-
5. Konu	Sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu	+
6. Konu	1. ve 2. telde I. pozisyon notaları	-
7. Konu	3. telde I. pozisyon notaları	-
8. Konu	3. telde sol diyez notası	-
9. Konu	1. telde fa diyez, 2. telde do diyez notası	+
10. Konu	4, 5 ve 6. tellerde I. pozisyon notaları	-

11. Konu	Apoyando vuruşu	+
12. Konu	Do majör dizi	+
13. Konu	4. telde fa diyez notası	+
14. Konu	Akor	+
15. Konu	Ritim kalıpları	+
16. Konu	1. telde sol diyez notası	-
17. Konu	3. telde sol diyez ve la diyez notaları	-
18. Konu	3. telde si bemol notası	+
19. Konu	Sağ elde başparmak kullanımı	+
20. Konu	Arpej	+

B kitabında genellikle teknik konularda açıklamalar yapıldığı, nota yerlerinin öğretimi konularında açıklamaların daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5.3. C kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Gitar tutuş biçimleri	+
2. Konu	Sağ el parmak sembolleri ve sol el parmak numaraları	+
3. Konu	Sağ el ve sol el tutuş pozisyonu	+
4. Konu	İnce mi telinde notalar (mi, fa, sol, la)	+
5. Konu	İnce mi telinde fa diyez ve sol diyez notaları	+
6. Konu	Si telinde I. pozisyon notaları	-
7. Konu	Si telinde do diyez ve re diyez notaları	-
8. Konu	Sol telinde I. pozisyon notaları	-
9. Konu	Sol telinde sol diyez ve si bemol notaları	+
10. Konu	Re telinde I. pozisyon notaları	+
11. Konu	Re telinde re diyez ve fa diyez notaları	-
12. Konu	La telinde I. pozisyon notaları	-
13. Konu	La telinde si bemol ve do diyez notaları	-
14. Konu	Kalın mi telinde I. pozisyon notaları	-
15. Konu	Kalın mi telinde fa diyez ve sol diyez notaları	-
16. Konu	İki teli aynı anda çekme	+
17. Konu	Akorlar	-
18. Konu	Ritimler ve arpejler	-

C kitabında konu açıklamalarının kitabın sonunda yer aldığı görülmektedir. Çocuk kitaplarında konu açıklamalarına, konuların uygulama yapıldığı sayfalarda veya öncesinde yer verilmesi gerektiği; bu sebeple tercih edilen bu yöntemin çocuk kitapları için uygun olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 4.5.4. D kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Tutuş pozisyonu	+
2. Konu	Sağ el pozisyonu	+
3. Konu	Apoyando vuruşu	+
4. Konu	Sağ el parmak sembolleri	+
5. Konu	Başparmak kullanımı	+

6. Konu	İnce mi, si ve sol telleri	+
7. Konu	İnce mi, si, sol tellerini birleştirme	+
8. Konu	Kalın mi, la ve re telleri	+
9. Konu	Baş parmakla diğer parmakları birleştirme	+
10. Konu	Tirando vuruşu	+
11. Konu	Sol el pozisyonu	+
12. Konu	1. telde I. pozisyon notaları	+
13. Konu	2. telde I. pozisyon notaları	+
14. Konu	1. ve 2. telleri birleştirme	+
15. Konu	Sağ el parmaklarının kesişmesi	+
16. Konu	3. telde I. pozisyon notaları	-
17. Konu	Bas tellerin tiz tellere eşliği	+
18. Konu	İki sesli müzik	+
19. Konu	4. telde I. pozisyon notaları	+
20. Konu	5. telde I. pozisyon notaları	+
21. Konu	1. ve 2. telde I. pozisyon diyez, bemolleri	+
22. Konu	3. telde I. pozisyon diyez ve bemolleri	+
23. Konu	Bas ve tiz teli aynı anda çekme	+
24. Konu	4. ve 5. telde I. pozisyon diyez, bemolleri	+
25. Konu	1. telde la notası	+
26. Konu	İki oktavlı kromatik gam	+
27. Konu	6. telde I. pozisyon notaları	+
28. Konu	6. telde I. pozisyon diyez ve bemolleri	+
29. Konu	Yeni parmak kombinasyonları	+
30. Konu	Akorlar	+

D kitabında konulara yönelik açıklamaların yeterli olduğu düşünülmektedir. Kitapta yalnızca 3. telde I. pozisyon notaları konusunda açıklamaya yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 4.5.5. E kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Tutuş pozisyonu	+
2. Konu	Sağ el pozisyonu	+
3. Konu	Apoyando vuruşu	+
4. Konu	Sol el parmak numaraları ve tutuş pozisyonu	+
5. Konu	İnce mi teli	+
6. Konu	Mi telinde fa notası	+
7. Konu	Mi telinde sol notası	-
8. Konu	Si teli	-
9. Konu	Si telinde do notası	-
10. Konu	Si telinde re notası	-
11. Konu	Sol teli	-
12. Konu	Sol telinde la notası	-
13. Konu	La teli	+
14. Konu	Re teli	-
15. Konu	Kalın mi teli	-
16. Konu	Sol telinde sol diyez notası	-
17. Konu	Si telinde do diyez notası	-
18. Konu	İki sesin birleştirilmesi	-

19. Konu	Re telinde mi notası	-
20. Konu	Re telinde fa notası	-
21. Konu	La telinde si notası	-
22. Konu	La telinde do notası	-
23. Konu	Oktav	-
24. Konu	Kalın mi telinde sol notası	-
25. Konu	Kalın mi telinde fa notası	-

E kitabında temel becerileri kazandırmaya yönelik konu açıklamalarına ağırlık verildiği, nota yerlerinin öğretimi konularında ise açıklamaların oldukça az olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5.6. F kitabında konulara yönelik açıklamalar

1. Konu	Tutuş pozisyonu	-
2. Konu	Sol el parmak numaraları ve sol el pozisyonu	+
3. Konu	Sağ el parmak sembolleri ve sağ el pozisyonu	+
4. Konu	Sol teli	+
5. Konu	Sol telinde la notası	+
6. Konu	Si teli	+
7. Konu	Si telinde do notası	+
8. Konu	Si telinde re notası	+
9. Konu	İnce mi teli	+
10. Konu	Mi telinde fa notası	+
11. Konu	Mi telinde sol notası	+
12. Konu	Re teli	+
13. Konu	İnce mi telinde fa diyez notası	+
14. Konu	Re telinde mi notası	+
15. Konu	Re telinde fa notası	+
16. Konu	Re telinde fa diyez notası	+
17. Konu	La telinde do notası	+
18. Konu	La telinde si notası	+
19. Konu	La teli	+
20. Konu	Kalın mi telinde sol notası	+
21. Konu	Mi telinde fa notası	+
22. Konu	Mi teli	+
23. Konu	Si telinde do diyez notası	+
24. Konu	İnce mi telinde la notası	+
25. Konu	Sol telinde sol diyez notası	+
26. Konu	Sol telinde si bemol notası	+

B ve F kitaplarında tutuş pozisyonuyla ilgili bir açıklama bulunmadığı görülmektedir. Ancak tutuş pozisyonu konusu gitar eğitimi başlangıcının temelini oluşturması bakımından önemlidir. Çocukların bu konuda bilgilendirilmesiyle daha doğru tutuş ve oturuş becerilerinin kazandırılacağı düşünülmektedir.

Tablo 4.5.7. Kitaplarda konulara yönelik açıklama oranları

	-	+	Toplam	%
A	3	18	21	85.7
B	9	11	20	55
C	10	8	18	44.4
D	1	29	30	96.6
E	18	7	25	28
F	1	25	26	96

Not: Konulara yönelik açıklamalara yer verilme sayısı + ile, yer verilmeme sayısı – ile gösterilmiştir.

Tablolar incelendiğinde konularla ilgili en fazla açıklama %96 oranıyla D ve F kitaplarında görülmektedir. Bu kitapları sırasıyla A, B, C ve E kitapları izlemektedir.

Çocuk kitaplarındaki açıklamalar hem nicelik hem de nitelik bakımından oldukça önemlidir. Konuların iyi anlaşılması için etkili ve yeterli açıklamaların yanında kullanılan dilin de çocuklara uygun olması gerekmektedir. Çocuk kitaplarının gitar öğretimine başlangıç için iyi bir temel oluşturması ve hem öğrenciye hem de öğretmene rehberlik etmesi açısından yapılacak olan açıklamaların titizlikle oluşturulması oldukça önemlidir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda alıştırımlar; temel teknik beceriler, nota öğretimi ve nota yazım çalışmaları olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 4.6.1. Alıştırımların temel teknik beceriler, nota öğretimi ve nota yazım çalışmalarına dağılımı

		A	B	C	D	E	F
Temel Teknik Beceriler	-Sağ el tekniği (<i>Apoyando, tirando, başparmak</i>)	-	-	-	4	3	-
	-Sağ el-sol el koordinasyonu	-	3	-	-	6	-
	-Dizi	5	2	-	8	-	-
	-Arpej	8	8	3	-	-	-
	-Ritim	2	2*	-	2	4	-
	-İki ya da daha çok sesin birlikte çalınması	13	-	1	2	7	-
	-Oktav	1	-	-	-	9	-
	-Akor	-	-	-	1	-	-
Nota Öğretimi	Tüm tellerde notalar	12	3	12	29	78	26
Nota Yazım Çalışmaları	Boşluk doldurma	-		-	10	-	-
	Nota boyama	-	4	-	-	-	-
	Toplam	41	22	16	56**	107	26

*2 ritim çalışma grubunda 10 ve 20 adet ritim örneği vardır.

**Boşluk doldurma çalışmaları etüt ve parçalarda da kullanılmıştır. Etüt ve parçalarda kullanılan boşluk doldurma çalışmaları sayıya dahil edilmemiştir.

Sağ el tekniği konusunda D ve E kitaplarında çeşitli alıştırmalara yer verildiği görülmektedir. Sağ el- sol el koordinasyonunu sağlamaya yönelik alıştırmalar ise B ve E kitaplarında görülmektedir. Bu konular, gitar eğitimi başlangıcına temel oluşturan teknik becerilerin kazandırılması bakımından oldukça önemlidir. E kitabında her alıştırma, içeriğine uygun olarak isimlendirilmiştir. Böylece alıştırmalar şarkı görünümü kazanmıştır.

Aşağıdaki tabloda, tablo 4.6.1.'deki alıştırma sayıları frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Yüzde sayıları, toplam alıştırma sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.6.2. Alıştırmaların temel teknik beceriler, nota öğretimi ve nota yazım çalışmalarına oranı

	A		B		C		D		E		F	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Temel Teknik Beceriler	29	70.7	15	68.2	4	25	17	30	29	27.1	-	-
Nota Öğretimi	12	29.3	3	13.6	12	75	29	51.7	78	72.9	26	100
Nota Yazım Çalışmaları	-	-	4	18.2	-	-	10	18	-	-	-	-
Toplam	41	-	22	-	16	-	56	-	107	-	26	-

Alıştırmaların dağılımına bakıldığında temel teknik becerilere yönelik alıştırma oranının A kitabında %70, B'de %68, C'de %25, D'de %30, E'de %27 olduğu görülmektedir. Nota öğretimine yönelik alıştırmaların oranı A kitabında %29, B'de %13, C'de %75, D'de %51, E'de %72, F'de ise %100'dür. Nota yazım çalışmalarına yönelik alıştırma oranının ise B ve D kitaplarında %18 olduğu görülmektedir.

Alıştırmaların dağılımında temel teknik becerilere yönelik alıştırma oranının en yüksek olduğu kitabın A kitabı olduğu görülmektedir. A kitabını sırasıyla B, D, E ve C kitapları izlemektedir. F kitabında yalnızca gitarda nota öğretimine yönelik alıştırmaların olduğunu görmekteyiz. F kitabını sırasıyla C, E, D, A ve B kitapları

izlemektedir. Nota yazım çalışmalarına yönelik alıştırmalara yalnızca B ve D kitaplarında yer verilmiştir.

Çalgı kitaplarındaki alıştırmaların, hedeflenen davranışın kazandırılmasını sağlamadaki rolü önemlidir. Bu yüzden alıştırmalar konuyu destekleyici ve tamamlayıcı olmalıdır. Ayrıca alıştırmaların, parçalar için ön hazırlık niteliği taşıdığı düşünölmektedir. Kitaplarda genel olarak alıştırmaların konuları desteklediği ve pekiştirdiği söylenebilir. Ancak nota yazım çalışmalarına yalnızca iki kitapta yer verildiği görölmektedir. Nota yazım çalışmaları nota öğretimini kolaylaştırıcı ve kalıcılaştırıcı etkinlikler arasındadır. Bu yüzden bu etkinliklerin özellikle çocuk kitaplarında bulunmasının yararlı olacağı düşünölmektedir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda parça sayıları frekans ve yüzde değerleri şeklinde ifade edilmiştir. Yüzde sayıları, toplam parça sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.7.1. Parçaların müzik türlerine göre dağılımı

	A		B		C		D		E		F	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuk şarkıları	12	41.4	6	14.6	24	40.7	7	17.5	14	45.2	27	38.6
Popöler şarkılar	2	6.9	20	48.8	18	30.5	3	7.5	1	3.2	3	4.3
Halk şarkıları (Anonim)	6	20.7	4	9.8	7	11.8	14	35	-	-	26	38.6
Klasik müzik parçaları	1	3.4	7	17	6	10.2	16	40	1	3.2	14	20
Türk sanat müziği eserleri	2	6.9	4	9.8	2	3.4	-	-	-	-	-	-
Kitap yazarının besteleri	6	20.7	-	-	2	3.4	-	-	15	48.4	-	-
Toplam	29	-	41	-	59	-	40	-	31	-	70	-

Şarkıların türlere göre dağılımına bakıldığında çocuk şarkısı oranının en yüksek olduğu kitabın %45 ile E kitabı olduğu görülmektedir. Bu kitabı sırasıyla % 41 ile A, %40 ile C, %38 ile F ve %17 ile D kitapları izlemektedir. Popüler şarkı oranının en yüksek olduğu kitap %48 ile B kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla %30 ile C, %7 ile D, %6 ile A, %4 ile F, %3 ile E kitapları izlemektedir. Halk şarkısı oranının en yüksek olduğu kitap %38 ile F kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla %35 ile D, %20 ile A, %11 ile C %9 ile B kitapları izlemektedir. E kitabında halk şarkısının bulunmadığı görülmektedir. Klasik müzik parçası oranının en yüksek olduğu kitap % 40 ile D kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla %20 ile F, %17 ile B, %10 ile C, %3 ile A ve E kitapları izlemektedir. Türk Sanat Müziği eseri oranının en yüksek olduğu kitap %9 ile B kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla %6 ile A, %3 ile C kitapları izlemektedir. Kitap yazarı bestesinin en yüksek olduğu kitap %48 ile E kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla %20 ile A, %3 ile C kitapları izlemektedir. B, D ve F kitaplarında kitap yazarı bestesinin bulunmadığı görülmektedir.

A ve C kitabında çocuk şarkılarının, B kitabında popüler şarkıların, D kitabında klasik müzik parçalarının, E kitabında kitap yazarı bestelerinin, F kitabında ise halk şarkılarının ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Kitaplarda çoğunlukla çocukların aşına olduğu tanınan ve bilinen parçalar (çocuk şarkıları, popüler şarkılar, halk şarkıları, klasik müzik parçaları, Türk Sanat Müziği eserleri) kullanılmıştır.

Çocuk kitaplarında kullanılan parçaların ilgi çekici ve teknik anlamda güçlük yaratmayacak özellikte olması beklenir. Çocukların müzik eğitiminde bilinen melodilerin motivasyon ve kavrama kolaylığı sağladığı bilinmektedir. Çiçek (2005) müzik eğitiminde çocukların yakın çevresindeki çocuk ezgileri ve şarkılarının tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde Dinçer (1992) de çocukların çalacağı müziklerde bilinen ve sevilen eserlerden yola çıkmanın yararlı olacağını ifade etmiştir. Bundan dolayı parça seçiminde bilindik melodilerin tercih edilmesinin olumlu bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

Kitaplarda kullanılan parçalarda çeşitli müzik türlerine yer verildiği görülmektedir. Yıldız (2002) çocukların eğitiminde kullanılabilecek müzik türlerini; tekerlemeler, saymacalar, ninniler, türküler, çocuk şarkıları ve çalgı müziği olarak

sıralamıştır. Kitaptaki parçalarda kullanılan müzik türlerinin çeşitli olması birçok yönden faydalı ve gereklidir. Bu konu hakkında Uçan (2005)’ın görüşleri şöyledir:

İçinde yaşanan müziksel gerçekliği tüm yönleriyle bir bütün olarak anlamada ve yaşamada, insanın müzikle ilişkilerini değiştirmede ve geliştirmede, insanın müziksel gelişimini sağlamada ve müziksel gereksinimlerini karşılamada müziğin insan yaşamındaki işlevlerini yerine getirmede, insanın müziksel yaşantı birikimini zenginleştirmede, insanın içinde bulunduğu (genel) müzik çevresiyle bütünleşmesini sağlamada *hiçbir müzik türü tek başına yeterli değildir*, yeterli olmaz. Sağlıklı-dengeli ve mutlu bir insanın, çevresiyle bütünleşen müzik yaşamında, müzik türleri bakımından “teklik ve “tekdüzelik” değil, “çokluk” ve “çokdüzelik”, dolayısıyla “çeşitlilik ve “zenginlik” esastır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda alıştırma ve parça sayıları frekans ve yüzde değerleri şeklinde ifade edilmiştir. Yüzde sayıları, alıştırma-parça sayısının toplamı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.8.1. Alıştırma ve parçaların oranı

	A		B		C		D		E		F	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Alıştırma	41	58.6	22	34.9	16	21.3	56	58.3	107	77.5	26	27.1
Parça	29	41.4	41	65.1	59	78.7	40	41.7	31	22.5	70	72.9
Toplam	70	-	63	-	75	-	96	-	138	-	96	-

Tabloda da görüldüğü gibi A kitabında alışırmalar %58, parçalar %41 oranındadır. B kitabında alışırmalar %34, parçalar %65 oranındadır. C kitabında alışırmalar %21, parçalar %78 oranındadır. D kitabında alışırmalar %58, parçalar %41

oranındadır. E kitabında alıştırma oranı %77, parçalar %22 oranındadır. F kitabında ise alıştırma oranı %27, parçalar %72 oranındadır.

Kitaplarda alıştırma oranının en yüksek olduğu kitap E kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla A, D, B, F ve C kitapları izlemektedir. Kitaplarda parça oranının en yüksek olduğu kitap C kitabıdır. Bu kitabı sırasıyla F, B, D, A ve E kitapları izlemektedir.

Kitaplardaki alıştırma-parça dengesine bakıldığında C, E ve F kitaplarında alıştırma oranıyla parça oranı arasındaki farkın fazla olduğu görülmektedir. C ve F kitaplarında alıştırma oranının parça oranına kıyasla düşük olduğu; E kitabında ise alıştırma oranının parça oranına kıyasla yüksek olduğu görülmektedir.

Alıştırmalar, teknik boyutta gelişim sağlamaya ve konuları pekiştirmeye yardımcı olması bakımından önemlidir. Alıştırmaların melodik ve ritmik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, kulağa şarkılar kadar akıcı gelmediği söylenebilir. Çocukların alıştırma melodilerini tanımadığı düşünüldüğünde alıştırmaların parçalar kadar dikkat çekici olmadığı söylenebilir. Çocukların müzik yaparken zevk ve doyum sağlaması yanında temel teknik becerileri de kazanması için alıştırma-parça dengesi iyi oluşturulmalıdır.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.9.1. Alıştırma ve parçaların melodik yapıları

Kitaplarda kullanılan alıştırma ve parçaların çoğunlukla soru-cevap şeklinde bir veya iki cümleden oluşmuş basit melodilerden meydana geldiği görülmektedir.

Alıştırma ve parçalardaki ses aralıklarına bakıldığında genellikle sıralı seslerle oluşturulmuş melodiler göze çarpmaktadır. A kitabındaki sayışma ve tekerlemeler iki notadan oluşan melodileri meydana getirmiştir. Melodilerde, 3'lü, 4'lü ve 5'li ses aralıklarının yoğun olduğu görülmektedir. Ses aralıklarının eşlikler dışında 8'liyi aşmadığı görülmektedir.

Melodilerdeki ses genişliklerinin çoğunlukla 3'lü, 4'lü ve 5'li olduğu görülmektedir. Melodilerdeki ses genişliğinin F ve E kitaplarında aşamalı olarak arttığı görülmektedir.

Dinçer (1992) çocukların çalabileceği çalgı müziklerinde, ezginin kısa ve kolay olması gerektiğini belirtmiştir. Altınok (1998) ise, çocuğun çalabileceği çalgı müziklerindeki melodilerde ses alanının çok geniş olmaması ve çok geniş aralıklar kullanılmaması gerektiğini; daha çok sıralı sesler ve 3'lü, 4'lü ve 5'li aralıkların kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

4.9.2. Alıştırma ve parçaların ritmik yapıları

A kitabında birlik, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük, sekizlik nota sürelerinin; 2/4, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçü birimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

A kitabında kullanılan ritmik yapılara ve ölçü birimlerine bakıldığında çocukların rahatlıkla anlayabileceği düzeyde olduğu görülmektedir.

B kitabında birlik, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük, noktalı dörtlük, sekizlik, on altılık nota sürelerinin; 2/4, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçü birimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Kitapta şekil 4.9.2.1.'de görülen ritmik yapılar kullanılmıştır.

Şekil 4.9.2.1. B kitabında kullanılan ritmik yapılar

B kitabında diğer kitaplardan daha farklı ritim yapıları kullanıldığı için şekil 4.9.2.1. ile gösterilmiştir. B kitabındaki ritmik yapılarda sık sık senkoplara ve uzatma

bağlarına yer verildiği görülmektedir. Şekil 4.9.2.1.'de görülen ritmik yapılardan çoğunun, çocukların kolaylıkla algılayabileceği düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Bu ritimlerin, bilindik melodilerde kullanılmış olması sayesinde çocuklar tarafından çalınması mümkün olabilir. Kitapta çocukların anlayabileceği basit yapılı ölçü birimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

C kitabında birlik, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük, noktalı dörtlük, sekizlik nota sürelerinin kullanıldığı görülmektedir. Kitapta 2/4, 3/4, 4/4, 7/8, 9/8'lik ölçü birimleri kullanılmıştır.

C kitabındaki ritmik yapılarda, senkop ve uzatma bağlarına sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Ritmik yapıların bilinen melodilerde kullanılmış olması, daha kolay algılanmasını sağlayacaktır. Ancak 7/8 ve 9/8'lik bileşik ölçü birimlerinin, çocukların rahatlıkla anlayabileceği yapıda olmadığı düşünülmektedir.

D kitabında birlik, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük, noktalı dörtlük, sekizlik nota sürelerinin; 2/4, 3/4 ve 4/4'lük ölçü birimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca noktalı dörtlükten sonra sekizliğin geldiği tartımın da kullanıldığı görülmektedir.

D kitabında kullanılan ritmik yapılara ve ölçü birimlerine bakıldığında çocukların anlayabileceği düzeyde olduğu görülmektedir.

E kitabında ikilik, noktalı ikilik, dörtlük ve sekizlik nota süreleri; 2/4, 3/4, 4/4'lük ölçü birimleri kullanılmıştır.

E kitabındaki ritmik yapılara bakıldığında çocukların rahatlıkla anlayabileceği düzeyde olduğu görülmektedir.

F kitabında birlik, ikilik, noktalı ikilik, dörtlük, noktalı dörtlük, sekizlik nota süreleri; üçleme tartımı ve noktalı dörtlükten sonra sekizliğin geldiği tartım kullanılmıştır. Kitapta 2/4, 3/4, 4/4'lük basit ölçü birimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

F kitabındaki ritmik yapılara ve ölçü birimlerine bakıldığında çocukların anlayabileceği düzeyde olduğu görülmektedir.

Çocuk kitaplarında, çocukların algılayabileceği ve uygulayabileceği ritmik yapıların kullanılması beklenir. Çocukların anlamakta güçlük çektiği ritmik yapıların bilinen melodiler aracılığıyla kavratılması yönteminin, öğretim sürecine olumlu katkıları olacağı açıktır. Ancak B kitabında çocukların algılama düzeyinin oldukça üstünde olan ritmik yapılar bilinen melodilerde kullanılmıştır. Bu durumda, çocuklar ritmik yapıyı teorik olarak anlamadan çalacağı için, bu yöntemin öğretim sürecinde yeterince etkili olamayacağı düşünülmektedir.

Altınok (1998) çocuğun çalabileceği çalgı müziğinin ritim yönünden zor olmaması, kolay ve sade ritimlerden oluşması; bu müziklerde daha çok dörtlük ve sekizlik ritimlerin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

V. BÖLÜM

5. Sonuçlar ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlara ve sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Bu araştırmada;

Kitapların fiziksel özelliklerine (ebat, cilt, kapak yapısı, sayfa sayısı ve kâğıt cinsi) ilişkin elde edilen sonuçlar şunlardır: A, B ve C kitap ebatlarının “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”nin ölçülendirme sistemine uygun olduğu görülmüştür. Diğerleri bu ölçütü karşılamamaktadır. Diğer yandan B ve D kitaplarında kullanılan spiral ve zımbalı ciltlemeler, kitabın nota sehpasında kullanımına tutkallı ciltli olanlardan daha uygundur. Sağlam ve uzun süreli kullanım açısından ise dikiş, spiral ve zımba yöntemiyle ciltlenen A, B, D, E ve F kitapları tercih edilebilir. Kâğıt niteliğine göre yapılan değerlendirmede de B ve C kitaplarında kullanılan kuşe kâğıt, ilgi çekiciliği ve kalitesiyle öne çıkmaktadır.

Kitaplardaki ön bilgi ve açıklamalara bakıldığında çoğunda kitap içeriği ile ilgili açıklamalar olduğu belirlenmiş ve gitar eğitimine başlangıç aşamasında gerekli olabilecek bilgilere yer verildiği görülmüştür. E kitabı dışındaki tüm kitaplarda ön bilgi olarak gitarın fiziki yapısının tanıtımının; temel nota bilgilerinin, müziksel terim ve işaretlerin bulunduğu saptanmıştır. Bunların yanı sıra B ve D kitaplarında tırnak şekliyle ilgili bilgilere de rastlanmıştır.

Kitaplarda kullanılan görsel imge tipleri değerlendirildiğinde ise illüstrasyon, resim, fotoğraf, imaj, çizim, simge, tablo ve düşünce balonlarına rastlanmıştır. Ayrıca kitaplarda görsel imgelerin içerikle bağlantılı olarak kullanıldığı görülmüştür. Kitapların tümünün kapağında görsel öğelerin renkli olduğu; fakat iç sayfalara bakıldığında yalnızca A, B ve C kitaplarındaki görsellerin renkli olduğu tespit edilmiştir. B ve C kitaplarında bunlara ek olarak notalar da renkli basılmıştır.

Kitaplarda çocukların gitar eğitimine başlangıç oluşturacak konulara yer verildiği görülmektedir. Genel olarak tutuş ve oturuş pozisyonu, sağ el ve sol el tutuş pozisyonları, parmak sembolleri ve numaraları, sağ el vuruş teknikleri, notaların klavye üzerinde öğretimi, iki sesin birlikte çalınması, dizi ve arpej gibi temel konular işlenmiştir. Ayrıca B ve C dışındaki tüm kitaplarda konular arası bağlantılar aşamalılık göstermektedir. Ayrıca kitapların tümünde konulara yönelik açıklamalara yer verildiği gözlenmiştir.

Temel teknik beceri kazandırmaya yönelik alıştırmaların en yüksek olduğu kitap ise A'dır. Bu kitabı sırasıyla B, D, E ve C kitapları izlemektedir. F kitabı, temel teknik becerilere yönelik alıştırmaların içermemesine karşın nota öğretimine yönelik alıştırmaların en yüksek oranda olduğu kitaptır.

A ve C kitaplarında çocuk şarkıları, B kitabında popüler şarkılar, D kitabında klasik müzik parçaları, E kitabında kitap yazarı besteleri, F kitabında ise halk şarkıları ağırlıktadır. Kitaplarda, tanınan ve bilinen parçalar, kitap yazarı bestelerine göre yoğunluktadır. Bunun yanında alıştırmaların en yüksek olan kitap E kitabı, parça oranı en yüksek olan öğretim kitabı ise C kitabıdır.

Kitaplardaki alıştırmaların ve parçalarda, çoğunlukla bir veya iki cümleden oluşmuş basit melodi yapılarına yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca sıralı seslerden oluşan melodiler sıklıkla kullanılmıştır. Melodilerde ses aralıkları ve ses genişlikleri çoğunlukla 3'lü, 4'lü ve 5'lidir. Kitapların çoğunda alıştırmaların ve parçalarda birlik, ikilik, noktalı ikilik, dördlük, noktalı dördlük, sekizlik nota süreleri; 2/4, 3/4, 4/4'lük basit ölçü birimleri kullanılmıştır. Ancak B kitabında daha ileri düzey ritmik yapılar kullanılmıştır. C kitabında 7/8 ve 9/8'lik bileşik ölçü birimlerine yer verilmiştir. B ve C kitaplarındaki ritmik yapılarda, senkop ve uzatma bağları sıklıkla kullanılmıştır.

Sonuç olarak, çocuklara yönelik gitar eğitiminde kullanılan öğretim kitapları genel bir çerçevede ve toplu olarak değerlendirildiğinde, bu kitapların fiziksel ve içeriksel yapılarının 6-9 yaş aralığındaki çocukların gelişim özelliklerine ve müzik eğitimin temel ilkelerine uygun olduğu görülmüştür. Ancak çalışmanın örneklemini bağlamında tüm boyutlarıyla ideal özellikler taşıyan bir öğretim kitabının olmadığı gözlenmiştir. Bu noktadan hareketle, 6-9 yaş aralığındaki bir çocuğun gelişimsel

özellikleri ve ilgi dünyası göz önüne alınarak bir başlangıç düzeyi gitar öğretimi kitabının nasıl olması gerektiğiyle ilgili öneriler, bu konuda çalışma yapanlara ve yayınevlerine bir yol haritası olacaktır.

Bu öneriler şunlardır:

Çocuk kitaplarında fiziksel yapının çocukların kullanımına uygun ve dayanıklı olması beklenir. Kitapların, spiral veya zımba yöntemiyle ciltlenmiş olması nota sehpasında kullanım açısından daha uygundur. Kapakta kalın kartonun, sayfalarda da kalın kuşe veya 1. hamur cinsinin tercih edilmesi dayanıklılık bakımından daha uygun olacaktır.

Çocuk kitaplarında kitap kullanımıyla ve derslerde kullanılacak araç-gereçlerle ilgili açıklamalar yapılması eğitimciler, veliler ve çocuklar için yararlı olacaktır. Kitaplarda çocukların fiziksel özelliğine uygun gitar seçimiyle ilgili bilgilere yer verilmesi çocuk kitapları için gereklidir. Kitaplarda tırnak şekli ve bakımı, gitarın akort edilmesiyle ilgili bilgilere yer verilmesi faydalı olacaktır. Tüm başlangıç kitapları için gerekli unsurlardan olan temel müzik bilgilerine ve çalgının tanıtımına yönelik bilgilere yer verilmesi önemlidir. E kitabını kullanan eğitimcilerin temel müzik bilgileri içeren bir kaynaktan yararlanması faydalı olacaktır.

Çocuk kitaplarında en önemli yapılardan biri de görsel öğelerdir. Kitaplarda, renkli görsel öğelerin tercih edilmesi, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği açısından faydalı olacaktır. Kapakta kullanılacak olan resimlemelerin içerikle bağlantılı olmasına dikkat edilmelidir. Görsel imge tiplerinin seçiminde açıklama, ön bilgi, konu, alıştırma-parça gibi kitabın bölümleri dikkate alınmalıdır. Teknik öğelerin öğretiminde fotoğraf imgesinin kullanılması, öğretilen davranışın gerçekçi olması bakımından daha yararlı olacaktır. Fotoğrafların açık, net ve doğru davranış biçimini yansıtıcı karakterde olması gerekmektedir. Alıştırma ve parçalarda illüstrasyonların kullanımı çocukların hayal gücünü ve yaratıcılık özelliklerini geliştirmede etkili olacaktır. Kitaplardaki sayfa düzenini oluşturan öğelerin anlaşılır, sade ve göz yormayan boyut ve yoğunlukta olmasına dikkat edilmelidir. Nota yazımının, çocukların rahatlıkla algılayabileceği ve sayfa düzeninde sıkışıklık yaratmayacak büyüklükte olması öğretim sürecinin verimliliğinde etkili olacaktır.

Çocuk kitaplarında oturuş ve tutuş pozisyonu, sağ el-sol el tutuş pozisyonu, parmak numaraları ve sembolleri, sağ el teknikleri, I. pozisyon notaları gibi temel becerileri içeren konulara yer verilmesi gerekmektedir. Tutuş ve oturuş konusuna farklı pozisyonların da dahil edilmesi doğal bir tutuş benimsenmesi açısından faydalı olacaktır. Gitar üzerindeki notalar öğretilirken aşamalı olarak ilerlenmeli, mümkün olduğunca gelineen seviyeye uygun ve öğrenilen notaların karıştırılmasına meydan vermeyecek tel ve pozisyonlar seçilmelidir. Çocukların pozisyonlar arası geçiş yapabilmesinin zor olacağından hareketle, gitarda I. ve II. pozisyonların kullanılması seviye açısından daha uygun olacaktır. Öğrenilenlerin kalıcı olabilmesi için çeşitli çalışmalara yer verilerek konular pekiştirilmeli, konular arasında tutarlı ve anlamlı bir aşamalı yapı oluşturulmalıdır.

Kitaplarda temel becerileri kazandırmaya yönelik konularda resimlemeleri destekleyici açıklamalar yapılması bilgilerin daha doğru ve işlevsel olarak anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlayacaktır. Konu açıklamalarının konuların öğretimi sırasında verilmesi daha etkili olacaktır.

Kitaplarda öğretilen konuyu destekleyici, parçalara hazırlayıcı ve öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun alıştırmalar seçilmesi uygun olacaktır. Başlangıç aşamasında sağ el ve sol el tekniğinin uygulanmasına, daha sonra sağ el ve sol el koordinasyonunun sağlanmasına yönelik alıştırmalara yer verilmesi uygun bir yaklaşım olacaktır. Notaların gitar üzerinde öğretiminin yanında porte üzerinde nota çalışmalarına da yer vermek daha kalıcı bir uygulama olacaktır. Nota öğretiminde boşluk doldurma, bulmaca, karikatür gibi eğlenceli çalışmalara yer verilebilir.

Kitaplardaki parça seçiminde çoğunlukla bilinen ve sevilen şarkıların tercih edilmesi; müzik yapmayı daha zevkli hale getirmesi, çalgıya olan ilgiyi arttırması ve motivasyon sağlaması bakımından faydalı olacaktır. Çeşitli müzik türlerine ait parçaların seçilmesi müzik kültürünü tanıtmada ve müziksel algılama biçimini geliştirmede etkili olacaktır.

Kitaplarda alıştıırma-parça dengesi iyi oluşturulmalı; eğlenceli ve kolay parçaların yanı sıra müzikal ve teknik anlamda eğitici ve geliştirici alıştıırma veya parçalara da yer verilmesi faydalı olacaktır.

Alıştırma ve parçalarda melodilerin basit ve kısa cümle yapılarına sahip olması gerekmektedir. Sıralı ve yakın seslerle oluşturulmuş, ses genişliği fazla olmayan melodilerin tercih edilmesi uygundur. Kitaplarda basit ve sade ritmik yapıların kullanılması, (birlik, ikilik, dördlük, sekizlik) başlangıç düzeyi için daha uygun bir yaklaşım olacaktır. Yani melodi ve ritim yapılarının birbiriyle uyumlu ve çalınabilir zorluk düzeyine sahip olması öğretim süreci için yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Altınok, R. (1998). *Kız meslek liseleri için müzik*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Altuntaş, E. S. (2007). *7-11 yaş grubu çocuklarında keman eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslanoğlu, Z. (2010). *Klasik gitar öğretim literatürünün değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atila, S. (2011). *Renklerle Gitar Eğitimi*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Aydın, B. (2006). Gelişimin doğası. B. Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 32-40). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baltacı, I. (2009). *7-9 yaş grubu çocuklarda gitar eğitimi ve teknikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgin, M. (2006). Bedensel ve devinsel gelişim. B. Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 65-66). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (1978). *Eğitim psikolojisi* (4. Baskı). Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Campbell, P. S. ve Kassner, C. S. (2014). *Music in childhood* (4. Edition). United States of America: Cengage Learning Publishing.
- Can, G. (2006). Kişilik gelişimi (Psikososyal ve ahlak gelişimi). B. Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 135-136). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, K. (2004). *Türkiye’de 7-9 yaş grubu çocuklarına yönelik repertuar destekli klasik gitar eğitimi programı hazırlanması ve etkililiğinin sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Ceviz, B. (2014). *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda uygulanan gitar eğitiminde kullanılan kaynakların incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışır, F. (2000). *Temel müzik kuramları*. Ankara: Ataçağ Sanatevi Yayınları.
- Çelik, S. (2005). *Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda başlangıç gitar öğretiminde uygulanan yöntem ve tekniklerin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiçek, S. (2005). *İlköğretimde müzik öğretimi* (2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (21), 1-8.
- Dinçer, İ. (1992). *Çocuk gelişimi ile ilgilenenler için müzik el kitabı*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Duncan, C. (2012). *Modern Yaklaşımla Klasik Gitar*. İstanbul: Porte Müzik Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri ve Metodlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elmas, Y. (2003). *Sorularla gitar* (2. Bası). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Erden, M. (2011). *Eğitim bilimlerine giriş* (6. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erim, A. (2005). *Türkiye’de klasik gitar eğitiminde kullanılan başlangıç kitaplarından bazılarının öğretme-öğrenme süreçleri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erim, A. (2009). *Video model destekli öğretimin gitar performansına etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fabbri, R. (2000). *Suoniamo La Chitarra*. Milano: Nuova Carisch.

- Göğüş, G. (2009). Müzik yeteneğinin geliştirilmesinde küçük yaşlarda eğitime başlamanın önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 89-102.
- İşbilen, B. ve Gölebatmaz, Ö. (2012). *Çocuklar İçin Gitar Metodu* (3. Baskı). Ankara: İşbilen Yayınları.
- Kanneci, A. (2005). *Türk bestecilerinin solo gitar sonatlarının gitar eğitimine katkıları yönünden incelenmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü.
- Kaptan, A. Y. ve Kaptan, S. (2005). Ders kitaplarındaki tasarım sorunları ve öğrencilerin öğrenme düzeyine etkisi. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 59-66.
- Kaptan, A. Y. ve Kaptan, S. (2008). Ders kitaplarında görsel düzen. Demirel, Ö ve Kiroğlu, K. (eds.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (ss. 160-168). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaptan, A. Y. (2008). Ders kitaplarında fiziksel yapı. Demirel, Ö ve Kiroğlu, K. (eds.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (ss. 192-193). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Tanrıoğlu, A. (ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 59). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2008). Olumlu öğrenme ortamı oluşturma. Z. Kaya (ed.), *Sınıf yönetimi* (ss. 118). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaynak, T. (2004). *Okulöncesi çocuklara yönelik piyano kitaplarının incelenerek kullanılma durumlarının saptanması*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Küçükay, B. (2012). *Çocuklar İçin Klasik Gitar Metodu*. İstanbul: Bemol Müzik Yayınları.

- Küçükkaragöz, H. (2006). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. B. Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 82-84). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Küçükosmanoğlu, H. O. (2006). *Eğitim fakültelerinde başlangıç gitar eğitiminde kullanılan kitapların incelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Miche, M. (2002). *Weaving music into young minds*. United States of America: Thomson Learning Publishing.
- Okan, K. (1990). *İlkokullarda müzik öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Önder, C. Ş. ve Yıldız, G. (2008). Klasik gitar eğitiminin boyutları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 115-133.
- Pinto, H. (1998). *Sirandina* (3. Edizione). Italy: Casa Ricordi.
- Say, A. (2001). *Müziğin kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2005). *Müzik sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Slavin, R. E. (2013). *Eğitim psikolojisi*. (çev. B. Ekinci, N. Özabacı, M. Kalkan). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Sun, M. ve Seyrek, H. (2001). *Okul öncesi eğitiminde müzik*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Şendurur, Y. ve Barış, D. A. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (22), 165-174.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Taşpınar, M. (2007). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Üniversite Kitabevi Yayınları.

- Topses, G. (2009). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Türer, A. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Sivas: Dilek Matbaası.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk psikolojisi* (20. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayıncılık.
- Yener, Y. A. (2011). Müziğin çocuklar ve yaşlılar üzerindeki etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 119-124.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, G. (2002). *İlköğretimde müzik eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.